

Özgür Yüce

<https://orcid.org/0009-0002-5968-8666>

PhD student, Istanbul University, Department of Political Science and Public Administration, Turkey, ozguryuce2@gmail.com

Gökhan Özocak

<https://orcid.org/0009-0000-7034-7729>

Republic of Turkey Ministry of National Education, Turkey, ozguryuceink@gmail.com

Didem Yüce

<https://orcid.org/0009-0003-4034-6292>

Republic of Turkey Ministry of National Education, Turkey, didemyce@gmail.com

Atıf Künyesi | Citation Info

Yüce, Ö., Özocak, G. ve Yüce, D. (2024). Fırsat Eşitliği ve Etkililik Bağlamında Destekleme ve Yetiştirme Kursları. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 11 (1), 309-343.

Eğitimde Fırsat Eşitliği Sağlayan Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında Devamsızlık, Kaynak ve Motivasyon Eksikliği Sorunları Nasıl Çözülür?

Öz

Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda açılan destekleme ve yetiştirme kurslarının fırsat eşitliğine etkisine ve kurslarda karşılaşılan temel sorunlar olan devamsızlık ve yardımcı kaynak eksikliği sorununün çözümüne odaklanan bir nitel çalışmadır. Bu konuyu ele almak için yapılan çalışmanın amacı belirli bir okulda destekleme ve yetiştirme kurslarının etkili bir biçimde nasıl yapıldığını ortaya koymaktır. Veri toplamak için, öncelikle okuldaki belgeler incelenmiş, ikinci aşamada ise 6 öğretmen ve 3 yöneticiden oluşan çalışan grubuyla, 8 mezundan oluşan öğrenci grubuyla ve 6 veliyle odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşmelerin çözümlemeleri yapılmış ve verilerin ışığında kursların fırsat eşitliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak kursların temel problemleri olan devamsızlık ve yardımcı kaynak sorununun; derse giren öğretmenin kursa girmesi, motivasyon çalışmaları, pazar günü de olmak üzere yapılan deneme sınavları, okul-veli işbirliği, takip, öğrenci ve velinin okulun başarısına inanması ve güvenmesiyle çözülebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu etkililik faaliyetlerinin, diğer okullarda düzenlenen kursların yönetimine küçük bir katkı yapacağı varsayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Destekleme ve Yetiştirme Kursları, Fırsat eşitliği, Etkililik

How to Solve the Problems of Absenteeism, Lack of Resources and Lack of Motivation in Support and Training Courses Providing Equal Opportunity in Education?

Öz

This study is a qualitative study focusing on the effect of supplementary and training courses opened in public schools affiliated to the Ministry of National Education on equality of opportunity and the solution of the main problems encountered in the courses, namely absenteeism and lack of auxiliary resources. The aim of the study conducted to address this issue is to reveal how support and training courses are effectively organised in a particular school. In order to collect data, firstly, the documents in the school were analysed, and in the second stage, focus group interviews were conducted with a staff group consisting of 6 teachers and 3 administrators, a student group consisting of 8 graduates and 6 parents. The interviews were analysed and in the light of the data, it was concluded that the courses increase equality of opportunity. In addition, it was concluded that the main problems of the courses, such as absenteeism and auxiliary resources, could be solved by the teacher attending the course, motivational activities, mock exams including Sunday, school-parent co-operation, follow-up, and students' and parents' belief and trust in the success of the school. It is assumed that these effectiveness activities will make a small contribution to the management of courses organised in other schools.

Keywords: Support and Training Courses, Equal Opportunity, Effectiveness

Giriş

30.000 TL, 28.000 TL, 35.000 TL. Bu rakamlar İstanbul ili Tuzla ilçesinde bulunan seçili üç etüt merkezinin 2023/2024 eğitim öğretim yılı için öğrencilerden talep ettikleri kurs ücretlerini göstermektedir.¹ Öğrencilerin başarısını arttırmak için ek desteğe ihtiyaç duyan velilerin karşısına çıkan en temel sorun kurs maliyetleridir. Bu maliyetler, öğrenciler arasında fırsat eşitsizliğinin artmasına sebep olmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, velileri bu maliyetlerden kurtarmak, fırsat eşitliğini arttırmak amacıyla resmi okullarda ücretsiz olarak destekleme ve yetiştirme kursları açılmasına karar

¹ Bu bilgiler Tuzla'daki etüt merkezlerinin telefonla aranması ve fiyat talep edilmesiyle elde edilmiştir. Kurs ücretleriyle ilgili etüt merkezleri web sitelerinde fiyat belirtmemektedir. Ancak internette yapılan araştırma sonucunda ülkede yaygın bir şekilde bulunan kursların ücretlerinin 30.000-40.000 TL aralığında olduğu görülmüştür (<https://www.bidunyaegitim.com/akademik-kurslar-lgs-kursu?>). Ek olarak şikayetvar.com sitesinde 2023/2024 eğitim öğretim yılı için bir kurs merkezinin öncelikle 25,000 TL sonrasında ise 34.000 TL istendiği belirtilmiştir (<https://www.sikayetvar.com/marmara-park/marmara-park-taahhut-edilip-ve->).

vermiştir.² Bu doğrultuda 23/09/2014 tarih ve 4145909 sayılı makam onayı ile Millî Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi yürürlüğe konulmuştur (MEB, 2014). Bu yönergeye bağlı olarak yürürlüğe giren kılavuzla, resmî ortaokulların 5,6,7 ve 8. sınıflarına devam eden öğrenciler ile ortaöğretim kurumlarına devam eden ve mezun olan öğrencilerin okullardaki kurslardan faydalanabileceği belirtilmiştir (MEB, 2014b). Bu doğrultuda okullarda kurslar açılmaya başlanmıştır. Kurslar için öğrencilerden ücret talep edilmemiştir. Kurslara öğretmenlerin katılımını arttırmak için 2015 yılında 657 Sayılı Devlet memurları Kanununda değişiklik yapılarak, kurslara giren öğretmenlerin ek ders ücretleri %100 arttırımlı olarak ödenmeye başlanmıştır. Destekleme ve yetiştirme kursları sadece liselere giriş sınavında çıkan derslerden değil aynı zamanda Beden eğitimi, resim, müzik gibi derslerden de açılmıştır.³ Böylece öğrenciler hem sınava hazırlanmış hem de bireysel yeteneklerini geliştirme imkânına sahip olmuştur. Kurslar beş yıl boyunca okullarda yürütülmüştür.

Kursların açılmasından beş yıl sonra, 2020 yılında, COVID-19 pandemisinin başlamasıyla beraber okullardaki yüz yüze eğitime ara verilmiş ve 2020-2021 yılının 2. Döneminde yetiştirme kursları kapatılmıştır. Covid pandemisinin etkisinin azalmasıyla 2021/2022 eğitim öğretim yılında yetiştirme kursları ortaokullarda 8. Sınıflar için Liselere Giriş Sistemi Sınavı'nda sorulan dersler için tekrar açılmıştır. Diğer derslerden açılan kurslar ise Covid pandemisiyle beraber okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesiyle kapatılmış ve bir daha açılmamıştır. 2022/2023 eğitim öğretim yılında ise kursların kapsamı tekrardan 6,7,8. sınıfları kapsayacak şekilde genişletilmiştir (MEB, 2020; MEB, 2021; MEB, 2022). Milli Eğitim Bakanlığı 2023/2024 eğitim öğretim yılı için ise ortaokullarda sadece 8. sınıflara kurs açılacağını ve 6 ve 7. sınıflarda kurs açılmayacağını belirtmiştir 2023/2024 eğitim öğretim yılında destekleme ve yetiştirme kursları ortaokullarda 8. sınıflar için en fazla 6 dersten haftada 18 saate kadar açılabilmiştir. 8. sınıflarda kurs açılan dersler şunlardır: Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (MEB, 2023).

² Okullarda destekleme ve yetiştirme kurslarının açılmasında FETÖ terör örgütüne karşı verilen mücadelenin de büyük etkisi vardır. Bu doğrultuda Özel Eğitim Kurumları Kanunu'nda değişiklik yapılarak, Kanundan “dershane” kavramı çıkartılmıştır. Değişiklik 14 Mart 2014 tarihli 28941 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile yapılmıştır. Bazı dershaneler bu değişikliğe rağmen “ Etüt Merkezi veya Temel Liseler Özel Öğretim Kursları isimleriyle bu faaliyetlerine devam etmeye çalışmışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı ise öğrencileri ücretsiz okul kurslarına yönlendirerek bu sorunu çözmeye çalışmıştır.

³Bu derslerden açılan kurslar Covid pandemisiyle beraber okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesiyle kapatılmış ve bir daha açılmamıştır

Milli Eğitim Bakanlığının 2014 yılında yürürlüğe koyduğu destekleme ve yetiştirme kursları akademik araştırmaların da ilgisini çekmiş ve bu konuyu inceleyen birçok bilimsel yayın ortaya konulmuştur. Destekleme ve yetiştirme kurslarının öğrenci başarısını arttırdığı, üst öğrenime giriş sınavlarına büyük destek sağladığı ortaya koyan araştırmaların yanı sıra (Nartgün ve Dilekçi, 2016; Bozbayındır,2017; Aküzüm ve Saraçoğlu,2018; Canlı,2019; Kazak ve Keskin, 2020 ; Bircan vd, 2022; Özer vd, 2022) kursların fırsat eşitliğine olan katkısını inceleyen çalışmalar da yapılmıştır (İnan ve Demir, 2018; 355). Fırsat eşitliğinin sağlanamadığı durumlarda, öğrencilerin gelişimlerini sağlayan faaliyetlere ulaşmalarının güç olduğunu, düşük gelir grubunda olarak nitelendirilen öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun dersane veya etüt merkezi yerine okuldaki kursları tercih ettikleri (Tuna vd., 2017) ortaya konulmuş, kursların fırsat eşitliği yaratarak dersanelere talebi azalttığı (Ünsal ve Korkmaz, 2016) belirtilmiştir. Okullarda açılan kursların akademik başarıyı arttırmasına ve fırsat eşitliği sağlamasına rağmen bazı problemleri içerdiği yazında irdelenmiştir.

Kursların en temel problemleri olarak devamsızlık ve kaynak eksikliği gösterilmiştir (Ünsal ve Korkmaz, 2016; Nartgün ve Dilekçi, 2016; Bozbayındır, 2017; Türküresin, 2018, s. 83; Canlı, 2019; Kozikoğlu ve Özcanlı, 2020). Devamsızlık sorununa ek olarak kurslara yönelik ilgi azlığı da önemli bir sorun olarak ortaya konulmuştur (Sarica, 2019; Topcu ve Ersoy, 2019; Kurnaz ve Kasırğa, 2021, s. 719). İncirci ve arkadaşları ise (2017; 62) kursların ders çalışmaya güdülemede yetersiz olduğunu belirtirken; Dönmez vd. (2018) ile Timur vd. ise (2020) özellikle kurslarda yardımcı kaynak eksikliği üzerinde durmaktadır. Sorunları ortaya koyan çalışmalara rağmen, literatürde destekleme ve yetiştirme kurslarında devamsızlık, kaynak ve güdüleme sorununu çözen çalışmalara yer verilmemiştir. Ek olarak öğrencilerin etüt merkezlerinin maliyetlerini karşılayabilecek durumda olsalar bile okullarda açılan destekleme ve yetiştirme kurslarını tercih ettiği durumlar mevcuttur. Bu durumun temel sebebi olan destekleme ve yetiştirme kurslarının, etüt merkezlerinden nasıl daha etkili olabileceği hususu da yazında yeterince incelenmemiştir. Bu nedenle çalışmanın amacı:

- Belirli bir okulda destekleme ve yetiştirme kurslarının eğitimde fırsat eşitliğine olan katkısını ve kursların etkili bir biçimde nasıl yapıldığını ortaya koymaktır.

Araştırma soruları ise şu şekilde belirlenmiştir.

- Destekleme ve yetiştirme kurslarının öğrenci başarısına etkisi nedir?

-Aynı bağlamda seçili bir okulda yapılan destekleme ve yetiştirme kursunda öğrenci devamsızlığı, ilgi ve kaynak eksikliği problemleri nasıl çözülmüştür?

Bu amaçla ve araştırma sorularına cevap bulmak için yapılan çalışmada öncelikle kursların; öğrenci başarısını nasıl arttırdığı, fırsat eşitliğine etkisi ve etkililiği incelenecektir. İkinci bölümde ise belirli bir okulda destekleme ve yetiştirme kurslarında; devamsızlık, kaynak ve güdüleme sorunlarının nasıl çözüldüğü, kursların daha etkili bir şekilde nasıl yapıldığı ve bu etkililiğin okul başarısını ne derecede arttırdığı ayrıntılarıyla incelenecektir. İncelenecek olan okul ortaokul olduğundan çalışma ortaokullarda açılan destekleme ve yetiştirme kurslarıyla sınırlıdır. Araştırmanın destekleme ve yetiştirme kurslarında yaşanan problemleri çözmeye yönelik çalışmalara yardımcı olacağı, sorunları değil sorunların çözümünü ortaya koymaya çalışmasıyla literatüre özgün bir katkı yapacağı ve eğitimde fırsat eşitliğini artırıcı politikalara yön vermeye küçük bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.Kurslar ve Öğrenci Başarısı

Milli Eğitim Bakanlığının dersanelerin kapatılmasından sonra açtığı destekleme ve yetiştirme kurslarının öğrencilerin akademik başarısına büyük bir katkı sağladığı görülmüştür. Literatürde de yapılan araştırmalar bu bulguyu destekler niteliktedir (Aküzüm ve Saraçoğlu, 2018; Bircan vd, 2022; Özer vd, 2022). Weiss, Little ve Bouffard (2005) de okulda yapılan kursların, öğrencilere yalnızca akademik destek değil aynı zamanda öğrencilerin kişisel ilgi ve yeteneklerini keşfetme, arkadaşlık ve liderlik duygularını geliştirme, okul kurallarına uygun davranışlarda bulunma imkânı sunduğunu belirtmektedir. Ek olarak da kursların devamsızlıkları azaltma, öğrencilerin kendilerine duydukları güveni artırma, problem çözme ve iletişim becerilerini geliştirme, isteklendirme ve zararlı alışkanlıklardan uzaklaşma gibi olanaklar sunduğunu belirtilmektedir (Cosden, 2004; Darling, 2005; Fredricks ve Eccles, 2006). Kurslara devam eden öğrenciler dersleri tekrar etmekte, eksik konularını tamamlamakta, anlamadığı konuları öğretmenlerle beraber gözden geçirmektedir. Öğretmenler açısından ise kurslar, konunun tekrarı ve pekiştirilmesi için imkân sağlamaktadır. Özellikle müfredatı yetiştirme konusunda kaygılı olan öğretmenlere kurslar, ek ders süresi sağlamaktadır. Bu ek süre de konuların tekrar edilmesini, test ve etkinliklerle desteklenmesini sağlamaktadır. Böylece öğrenciler konuyu daha iyi kavramaktadır. Zira Shernoff da (2010) yaptığı araştırmada kurslara katılan öğrencilerin akademik sınavlarda daha yüksek sonuçlar elde ettiğini ortaya koymuştur. Shernof'un dikkat çektiği husus ise kursların

niceliği değil niteliğidir. Bu niteliği sağlayan kurslarda verilen eğitimin kalitesidir. Bu kalite öğrenci başarısı üzerinde doğrudan etkide bulunmaktadır.

Yalnız akademik değil aynı zamanda sosyal ve duyuşsal gelişimi de sağlayan kurslarda okul öğretmenlerinin görev yapmasının daha faydalı olacağı ortaya konulmuştur (Hurd ve Deutsch, 2007, s. 110). Öğretmenler kurslarda yaptıkları kısa sınavlarla öğrencilerin eksiklerini daha doğru bir şekilde tespit edebilmekte ve buna uygun öğrenme etkinliklerini uygulamaya koyabilmektedir. Öğretmenler, öğrencileri daha iyi tanıma imkânı bulabilmektedir. Bu imkân da öğretmenlerin, öğrencilerin eksik yönlerini gidermek için kursta işleyeceği konuları ve yapacağı etkinlikleri daha iyi bir şekilde belirlemesini sağlayabilmektedir.

Okullarda ders sonrasında kurs düzenlenmezse öğrencilerin önündeki seçeneklerden birisi evde vakit geçirmektir. Buna ek olarak sokakta veya arkadaşlarıyla beraber dışarıda zaman geçirme de diğer seçenekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat okul dışında vakit geçirilen alanlar yeterli derecede güvenli olmayabilir. Ek olarak çocukların evde tek başına kalmaları çocuklar açısından olumsuz olabilmektedir. Çocuklar akademik başarı için daha fazla zamana ve profesyonel ilgi ve desteğine ihtiyaç duymakta ve düşük gelirli öğrenciler daha avantajlı konumda bulunan akranlarıyla aynı fırsat eşitliğine sahip olmak istemektedir (Halpern, 1999, s. 81). Bu durum kursların önemini ortaya koymaktadır. Çünkü kurslar çocukların ihtiyaçlarına göre profesyoneller tarafından hazırlanmış bir plana sahip olan ve çocukların zamanlarını etkili ve doğru bir şekilde geçirmelerini sağlayan eğitim öğeleridir. Zira kurs yerine ders sonrasında evde ailesiyle, bakıcıyla veya kendi başına vakit geçiren öğrencilerin akademik başarılarının, daha az akademik faaliyetlerle karşılaştıklarından ve aileler öğrencilerine yeterli derecede yardımcı olamadığından okul kurslarına devam eden çocuklara göre daha düşük olduğu ortaya konulmuştur (Possner ve Vandell, 1994; Cosden, 2004, s. 222). Okul kurslarının öğrenciye katkısı sadece akademik başarıyla sınırlı değildir. Öğrenciler, kurslarda kalma süresinin uzunluğuna bağlı olarak okulda güvenli bir ortamda bulunmakta, arkadaşlarıyla vakit geçirmekte, okulun bahçe, oyun alanları, kütüphane, bilgisayar gibi imkânlarından faydalanmaktadır. Ek olarak öğretmenleriyle daha fazla vakit geçirdiği için öğretmenlerle daha yakın iletişim kurabilmekte ve duygu, düşünce, isteklerini daha rahat bir şekilde ifade edebilmektedir. Bu olanaklar, daha özgüvenli öğrencilerin yetişmesine katkı sağlayabilmektedir. Çünkü kurslar öğrencilere özellikle de benlik algısı ve özgüven açısından kişisel ve sosyal alanda birçok fayda sağlamaktadır (Durlak, Weissberg ve Pachan, 2010, s. 299).

Öğrencinin kişisel gelişimine ek olarak sanat ve spor aktivitelerine de katılımlarının da yüksek olmasını sağlamaktadır (Grogan, Heinrich ve Malikina, 2014, s. 7). Kurslar; öğrencileri okula daha sıkı bağlarla bağlamakta, sosyal olarak geliştirmekte ve öğrencilerin bağımlılık yapıcı maddelerin bulunduğu ortamlardan uzak durmasını sağlamaktadır (Fredricks ve Eccles, 2006, s. 710). Özellikle sosyoekonomik seviyesi düşük semtlerde bulunan öğrenciler, devlet tarafından doğrudan verilmeyen ücretli kurslara gidemediğinden vakitlerinin büyük bir çoğunluğunu sokakta, tehlikelere açık bir şekilde geçirmektedir. Okullar tarafından düzenlenen kurslar ise okul ders saatleri bitiminden sonra devam etmektedir. Ek olarak hafta sonu da yapılmaktadır. Bu düzenleme de öğrencileri tehlikelerden uzak tutmakta ve öğrencilerin zararlı alışkanlıklara daha az yönelmelerine yönelik tutum ve davranış geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Darling, 2005, s. 502). Öğrencilerin akademik başarılarının arttıran, kişisel ve sosyal gelişimlerine yardımcı olan, öğrencileri “sokaktaki tehlikelerden” uzak tutan ücretsiz kurslar olmadığı zamanlarda bu durumdan en fazla etkilenen maddi durumu düşük olan öğrenciler olabilmektedir. Öğrencilerin bir kısmı, konu eksiklerini, özel derslerle veya paralı etüt merkezleriyle kapatırken ya da görel olarak sosya-kültürel açıdan daha ileride olan ailelerinden akademik, sosyal gelişimleri için destek alabilirken, bu durumda olmayan öğrenciler dezavantajlı duruma gelebilmektedir. Bu nedenle bu öğrencilerin hem akademik başarıları düşmekte hem de çevreden gelebilecek tehlikelere açık hale gelebilmektedir. Bu bağlamda kurslar eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda önemli bir yere sahip olmaktadır.

2.Kurslar ve Fırsat Eşitliği

Ülkemizde eğitimde başarı düzeyini etkileyen en önemli öğelerden birisi öğrenci ailesinin altyapısıdır. Aile altyapısı eğitimde fırsat eşitsizliğinin temel kaynağı olmaktadır (Ferreira ve Gignoux, 2010). Bu altyapının önemli bir ögesi olan ailenin ekonomik koşullarının, erken ve orta çocukluk dönemlerinde yetenek ve başarıyı şekillendirmesinde etkili bir yeri vardır (Duncan, 1998, s. 407-408). Ekonomik güce ek olarak, çocuğuyla daha fazla vakit geçiren, daha iyi bir çevrede yaşayan, eğitim seviyesi yüksek olduğundan çocuğuna akademik konularda destek olabilen bir ailedeki çocuğun, bunların tam tersi durumda; gelir seviyesi düşük, yoğun çalışma saatlerine maruz kaldığından ailesiyle daha az vakit geçiren, daha fazla olumsuz örnek teşkil eden bir çevrede yaşayan ve çocuğuna eğitim seviyesi düşük olduğundan akademik destek sağlayamayan bir ailedeki çocuğun sınavla belirlenen bir sistemde eşit koşullarda yarışması, rekabet etmesi mümkün olmamaktadır. Okuldaki kurslara gelmediklerinde çocuklar evde vakit geçirmektedir. Kurslara

gidemeyip evde vakit geçiren yoksul çocukların velilerinin kültür seviyelerinin okuldaki ortamdan ve öğretmenlerden daha düşük olması, çocukların akademik başarısını olumsuz yönde etkilemektedir (Mahoney, Lord ve Carryl, 2005, s. 821). Okul sonrası kursların en temel özelliği her gelir seviyesinden öğrencilerin kurslardan yararlanabilmesidir. Kurslar ücretsiz ve herkese açıktır. Fakat dezavantajlı çocuklar okul kurslarından en fazla fayda sağlayan grubu oluşturmaktadır. Çünkü dezavantajlı çocukların okul dışında kaliteli bir eğitime ulaşmaları mümkün bulunmamaktadır (Miller, 2003; 57-58). Sosyo ekonomik açıdan düşük seviyede olan öğrenciler evde akademik, sosyal ve kişisel gelişimleri için destekten mahrum kalabilmektedir. Bu durumda devreye giren kurslar öğrencilerin evde yaşadığı eksikleri telafi edebilmektedir (Kataoka ve Vandell, 2013, s. 131-132). Kurslar fırsat eşitsizliğine yol açan altyapı eksikliklerini örten bir öge olarak eğitimdeki yerini almaktadır. Yapılan araştırmalar da bu durumu destekleyen veriler sunmaktadır. Tuna vd. (2017) yaptığı araştırmada düşük gelir grubunda olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun dersane ve etüt merkezi yerine kursları tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu durumun en temel sebebi dersane ve etüt merkezlerinin ücretliken, okul kurslarının ücretsiz olmasıdır.

Ücretsiz, zengin kaynaklarla donatılmış, güvenli bir ortama sahip, profesyonel insanlar tarafından planlanan ve alanında uzman öğretmenler tarafından verilen kurslar, öğrencilerin daha iyi bir şekilde yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır. Örneğin LGS sınavlarında ortalamanın en düşük olduğu matematik dersi için, öğrenci okulda gördüğü derse ek olarak kurslarda haftada dört saat daha bu dersi görebilmektedir. Bu katkı diğer dersler için de geçerlidir. Bu destek, sosyo ekonomik seviyesi düşük olan öğrencilerin daha doğru bir eğitimle daha iyi yerlere ulaşmasına katkıda bulunmaktadır. Okuldaki kurslara devam eden öğrencinin, özel okula giden veya dışarıdan kurs, özel ders desteği alan bir öğrenciyle arasındaki eşitsizlikleri azaltmaktadır. Özel okulların bir bütün olarak sunduğu öğrenci gelişim imkânlarını kurslar da okuldaki eğitim faaliyetlerine ekleyerek sağlayabilmektedir ve bunu ücretsiz olarak yapmaktadır. Öğrenciyi her alanda kapsayan bu faaliyetler fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmada önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü “ öğrenme ortamlarını doğrudan zenginleştiren politikalar çocuk gelişimi hedeflerine ulaşmada gelirin daha genel bir şekilde yeniden dağıtılmasından etkili olabilmektedir” (Duncan, 1998, s. 407). Öğrencilerin başarılarının artması için düzenlenen bu kursların, öğrencilerin isteklerine hitap eden, öğrencileri bulunduğu seviyeden daha ileriye taşıyan, okulun amaçlarına, hedeflerine uygun olan

kurslar olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Bu da kurslarda etkililik meselesini ortaya çıkarmaktadır.

3.Kurslarda Etkililik

Kursların başarıya ulaşabilmesi için öğrencilerin, okulun, eğitim sisteminin iyi bir şekilde tahlil edilmesi ve öğrenci ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekmektedir. Okulun imkânlarının bu ihtiyaçları karşılayacak şekilde planlanması gerekmektedir. Öğretmenlerin alanlarına göre kurslara katılımları sağlanmalıdır. Bunun için öğretmen motivasyonun da yeterli seviyeye çekilmesi gerekmektedir. Kademelendirilmiş, aktif, hedefe odaklanan ve eksikleri ortadan kaldırmaya çalışan kurslar daha etkili olarak nitelendirilmektedir (Durlak, Weissberg ve Pachan, 2010). Öğrencinin her sınıf seviyesinde ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenen, geri kaldığı konuları azaltmaya ve başarıyı daha da ileri taşımaya çalışan kurslar bu niteliğe sahiptir.

Kursların etkili olması için kursların üç ilkeye bağlı kalınmasının üzerinde durulmaktadır. Bunlar; öğrencilerin bir dönem boyunca kursa katıldıkları süreyi belirten yoğunluk, kursun yıl bazındaki süresi ve katılabilen faaliyetlerin çeşitliliğidir (Dietel, 2009, s. 64). Ek olarak kursun etkili olmasının en temel ögesi; yapılan çalışmaların doğrudan okuldaki öğrenmeyle ilgili olmasıdır (Cooper vd, 1999, s. 374). Okul müfredatı çocukları bir sonraki öğrenime hazırladığı için düzenlenen kurslar da derslerdeki başarıları arttırmalı, öğrencilerin konuları daha iyi kavramalarını, istenilen kazanımlara ulaşmalarını sağlayıcı çalışmaları içermeli, kurs ve okul müfredatı bütünleşmelidir. Uygulamaya bakıldığında MEB'in okullarda açtığı destekleme ve yetiştirme kursları etkililik ilkelerine uymaktadır. 2023 yılındaki değişiklikten önce öğrenciler 6. ve 7. sınıflarda 36 gün, 8. sınıflarda ise 144 gün kursa katılmaktadır. Süre bağlamında ise öğrenciler 6. sınıftan 8. sınıfa kadar kurslara katılmakta, katılım çeşitliliği bağlamı ise dersler olarak nitelendirilirse tüm kademelerde öğrenciler beş dersten; Türkçe, Matematik, Fen bilimleri; Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Yabancı Dil derslerinden kurslardan faydalanmaktadır.

Gerekli ilkelere uyulmasına rağmen, Türkiye'deki destekleme ve yetiştirme kurslarında etkililiği engelleyen en temel sorun devamsızlık, kaynak eksikliği, ilgi düşüklüğü olmaktadır (Topçu ve Dikici, 2020; Durmaz vd, 2022; Özer vd, 2022; Dursun ve Uğurlu, 2023). Bu durumda akademik başarıyı arttıran, öğrencinin sosyal/kişisel gelişimini sağlayan, öğrencileri zararlı alışkanlıklardan koruyan ve fırsat eşitliğini sağlamada önemli bir rol oynayan kursların etkili yapılması için bu sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bunun için okul yöneticilerinin okul

kurslarının öğrenci için en iyi seçenek olduğuna öğrencileri ve velileri ikna etmesi gerekmektedir (Weitzmann vd, 2008, s. 32). Bu durumda literatürün aksine devamsızlık sorunun ortadan kaldırın, öğrenciye ve öğretmene ihtiyaç duyduğu bütün kaynağı sağlayan, sosyoekonomik olarak oldukça düşük bir seviyedeki mahallede olmasına rağmen velilere öğrencilere güvenli, sağlıklı bir ortam sunarak öğrencilerin başarıya ulaşmasını sağlayan, kursları etkili bir şekilde yapan bir aykırı okul örneğinin incelenmesi gerekmektedir. Bu örnek de çalışmamızda İstanbul ilinin en doğusunda bulunan, Tuzla ilçesinin sosyo-ekonomik seviyesi düşük olduğu için “Getto”özelliği gösteren Mimar Sinan Mahallesi’nde yer alan Muzafferda Güzide Pular İmam Hatip Ortaokulu olacaktır.

4.Yöntem

5.Araştırma deseni

Bu araştırma değişkenler arası ilişkilerden ziyade olan biteni, değişimi anlamaya çalıştığından bir nitel çalışmadır. Bu nedenle araştırma deseni olarak bir nitel çalışma yöntemi olan durum çalışması seçilmiştir. Durum çalışması bir sürecin veya bir olayın birçok kaynaktan veri toplanarak derinlemesine incelendiği bir desendir (Cresswell, 2007). Bir durum diğerlerinden farklılaştığında örneğin belirli liseler diğerlerinden daha başarılı olduğunda durum çalışması bu durumu açıklamak için iyi bir desen olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle literatürde kurslarla ilgili belirtilen; devamsızlık, kaynak yetersizliği, güdüleme, etkililik sorunları konusunda farklılaşan bir devlet ortaokulunu incelemek için durum çalışması tercih edilmiştir. Araştırmanın yapıldığı okul İstanbul ili Tuzla ilçesi Kocaeli ili sınırında bulunmakta ve Tuzla’nın en doğusundaki okul olma özelliği taşımaktadır. Okul il milli eğitim müdürlüğüne 41, ilçe milli eğitim müdürlüğüne 10 kilometre uzaklıkta yer almaktadır. Okulun önü askeri bölge, diğer tarafları ise fabrikalar tarafından çevrilmiştir. Okul yerleşim yeri dışında yer aldığından okula ulaşım toplu taşıma ve servislerle sağlanmaktadır. Okulun bulunduğu mahalle olan Şifa Mahallesi gecekondu özelliği göstermektedir. Velilerin sosyo-ekonomik durumları genel olarak düşüktür. Okulun 957 öğrencisinin, burs alanlar hariç olmak üzere, 425’inin bursluluk sınavına başvurması velilerin ekonomik durumunu ortaya koyan gösteren temel bir göstergedir. Okul, mahalledeki üçüncü ortaokul olarak 2005-2006 eğitim öğretim yılında eğitim öğretime açılmıştır ve 2023/2024 eğitim öğretim yılında 34’ü kadın 23’ü erkek 57 öğretmen, 957 öğrenciyle tam gün olarak eğitime devam etmektedir. Öğretmenlerin 5’i yüksek lisans mezunu, 52’si ise lisans mezunudur. Öğretmenlerin görev süresi ortalama 9,5 yıldır. Okulda 32 derslik bulunmakta olup, derslik başına düşen öğrenci

sayısı 29,9'dur. Derslik başına düşen öğrenci sayısı Tuzla'da derslik başına düşen öğrenci sayısı olan 28'in üzerindedir. Okulun tüm dersliklerinde etkileşimli tahta vardır ve aktif olarak kullanılmaktadır. Okulun bahçesinde bir kantin ve spor salonu bulunmaktadır. Okula giriş saati 08.50 çıkış ise 15.30'dur. Kursa kalan öğrenciler ise hafta içi 17.00'da çıkmaktadır. Okul kurslardan dolayı cumartesi ve Pazar günleri de açıktır. Cumartesi kursları 08.30-15.30 saatleri arasında yapılmakta, Pazar günleri ise deneme sınavları uygulanmaktadır. Araştırmada katılımcılar olarak, yukarıda özellikleri anlatılan okulda LGS Sınavına yönelik kurslarda en az 3 eğitim öğretim yılından bu yana görev almış ve 8. Sınıfların derslerini okutan ve araştırmanın yapıldığı 2023/2024 eğitim öğretim yılında da kurslarda görev alan görev süresi ortalama 10,65 yıl olan lisans mezunu bir matematik, lisans mezunu iki fen bilgisi, lisans mezunu bir İngilizce, lisans mezunu bir Türkçe ve lisans mezunu bir sosyal bilgiler olmak üzere 6 erkek öğretmen, okulun destekleme ve yetiştirme kurslarından sorumlu ve 8 yıldır idarecilik yapan bir erkek ve 6 yıldır idarecilik yapan bir kadın yönetici ve 9 yıl okulda çalışmış olan bir memur ve çocukları kursa devam etmiş veya kursa devam etmekte olan 6 veli ve okuldan 2022/2023 eğitim öğretim yılında mezun olmuş dördü erkek dördü kız olan 8 öğrenci seçilmiştir. Öğrencilerden T1 ve T8 okuldaki kurslar vasıtasıyla LGS'ye hazırlanmak için başka okuldan nakil gelmiştir. Diğer öğrenciler ise 5. Sınıftan itibaren okulun öğrencisidir ve kurslara katılmışlardır. Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı %10'luk dilim içerisinde yer almaktadır. Bu kişilerle mülakat düzenlenmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler sırasıyla Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5 ve Ö6 olarak kodlanmıştır. Metin içinde yönetici atıfları; yönetici 1 için Y1, yönetici 2 için Y2, memur için ise Y3 olarak kodlanmıştır. Öğrenciler de T1'den T8'e kadar sırasıyla kodlanmıştır. Veliler de aynı şekilde V1'den V6'ya sırasıyla kodlanmıştır.

6.Verilerin toplanması:

Verileri toplamak için üç mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar odak grup görüşmesi şeklinde yapılmıştır. Birinci mülakat öğretmen ve yöneticilerle yapılmıştır. Bu mülakat 1 saat 47 dakika sürmüştür. İkinci mülakat öğrencilerle yapılmıştır. Bu mülakat 40 dakika sürmüştür. Mülakata, öğrencileri araştırmacıların dışında iki öğretmen davet etmiş ve bu öğretmenlerden birisi de mülakatta gözlemci olarak yer almıştır. Bu uygulamanın amacı öğrencilerin tedirgin olup rahat cevap vermesini sağlamaktır. Veliler de bir araştırmacı ve araştırmacılar dışındaki bir öğretmen tarafından davet edilmiştir. Velilerle yapılan görüşme 36 dakika sürmüştür. Tüm görüşmeler mesai saatleri dışında okulun etüt odasında yapılmıştır. Veli görüşmesine, velileri davet eden öğretmen

de katılmıştır. Görüşme soruları aşağıdaki şekildedir. Sorular gerektiğinde sonda sorularıyla desteklenmiştir. Öğretmen ve yöneticilere aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1- Sizce okulumuzdaki kursların öğrencilere fırsat eşitliği bağlamında katkıları nelerdir?

2- Kursların öğrenci başarısına etkisi nedir? Öğrenciye ve ders işleme açısından size faydaları nelerdir?

3- Destekleme ve yetiştirme kursları etkili bir biçimde nasıl yapılmaktadır?

4- Okuldaki kurslarda devamsızlık durumu nasıldır? Kurslara öğrencilerin ilgisi ve velilerin desteği nasıl sağlanmıştır?

5-Yardımcı kaynak sorunu nasıl çözülmüştür?

6- DYK'ler etüt merkezlerinden nasıl daha başarılı olabilmıştır? Farklılıklar nelerdir? Hangi yönlerden artıları bulunmaktadır?

Öğrencilerle yapılan görüşmede ise öğrencilere şu sorular yöneltilmiştir.

1- LGS sınavına okul dersleri ve kurslarıyla mı hazırlandınız? Dışarıdan bir destek özel ders, etüt merkezine gittiniz mi?

2- Kurslar size neler kazandırdı? Test çözme, konu eksikliği giderme, etkinlikler yapma, ek süre, deneme çözme vs açıklayınız.

3- Boş geçen dersleriniz oldu mu, devamsızlık yaptınız mı? Neden kurslara bu kadar sık bir şekilde devam ettiniz?

4- Kaynak sıkıntısı çektiniz mi? Test, fotokopi dağıtılıyor muydu? Bu konuyu bize açıklar mısınız?

5- Pazar günleri yapılan denemeler hakkında ne düşünüyorsunuz? Son denemelere kendi yerinizde girmenizin faydası oldu mu?

6- Okuldaki motivasyon çalışmaları sizleri nasıl etkiledi?

Son olarak veli görüşmesinde sorulan sorular ise şu şekildedir:

1- Çocuğunuzu bu okula kayıt ettirme veya nakil alma sebebiniz neydi? Okuldaki kursların bu duruma etkisi oldu mu?

2- Okulda düzenlenen kursların öğrencilere ne gibi faydalar sağladığını düşünüyorsunuz? Ders anlatımı desteği, test çözme, denemeler, Pazar denemeleri vb.

3-Okulda düzenlenen kurslara öğrenciniz düzenli olarak devam etti mi? Ettiyse devamına neden bu kadar önem verdiniz?

4- Pazar günü yapılan denemelerde gözetmen olarak görev aldınız mı? Aldıysanız, neden aldınız?

5- Çocuğunuzla ilgili bir başarı sosyal medyada veya bir afişte paylaşıldı mı? Paylaşılnca ne hissettiniz?

6- Okula maddi destek verdiyseniz, bunun sebebi nedir?

İkinci veri toplama yöntemi olarak ise doküman incelemesi seçilmiştir. Okuldaki kurslarla ve kursların başarısıyla ilgili kayıtlar; LGS başarıları, burslu öğrenci sayısı, toplam öğrenci sayısı, deneme sayısı, kayıt başvuru sayısı, açılan kurs sayısı ve kurs saatleri okul idaresinden talep edilmiştir. Okul idaresi LGS başarısını, toplam öğrenci sayısını, bursluluk sınavını kazanan öğrenci sayısını, deneme sayısını, kayıt başvuru sayısını ve kurs açılan dersleri tablo olarak araştırmacıya iletmıştır. Bursluluk sınavına yapılan öğrenci başvuruları ve kurslardaki devamsız öğrenci sayıları ise tek tek sayılmış ve gerçek sayıya ulaşılmıştır.

7.Verilerin Analizi:

Görüşmeler akıllı telefon ses kayıt uygulaması vasıtasıyla iki akıllı telefon tarafından kaydedilmiştir. Ses kayıtları bilgisayara aktarılmıştır. Bilgisayara aktarılan görüşmeler “Google Cloud” sitesi aracılığıyla metne çevirilmiştir. Konuşma metne çevrilirken hatalar meydana geldiğinden tüm metinler araştırmacılar tarafından ikişer kez dinlenmiş ve düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmelerden sonra metinler katılımcılara geri gönderilmiş ve katılımcıların ekleme veya çıkarma taleplerinin olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcılardan düzeltme talebi gelmemiştir. Mülakatlardan ve dokümanlardan elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle işlenmiştir. Görüşmecilerden elde edilen veriler özgün şekline bağlı kalınarak, doğrudan alıntılarla okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır. Bu durum çalışmasındaki araştırmacıların ikisi aynı zamanda okulda görevli olan yönetici ve öğretmendir. Araştırmacılar destekleme ve yetiştirme kurslarında fiilen görev almışlardır ve 2023/2024 eğitim öğretim yılında da görevlidirler. Diğer araştırmacı ise süreçten bağımsızdır. Araştırmacılar sürece aynı zamanda gözlemci olarak katılmışlar ve deneyimlerini araştırmaya aktarmışlardır. Çalışmanın geçerliliğini arttırması için üçgenleme yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen, veli ve öğrenci olmak üzere üç farklı kaynaktan bilgi toplanmış ve bu kaynaklardan toplanan bilgiler dokümanlardan elde edilen bilgilerle karşılaştırılmıştır. Ek olarak görüşme metinleri ve görüşmecilere yapılan atıflar görüşmecilere gönderilmiş ve ekleme-çıkarma talepleri alınmıştır. Bir diğer husus ise araştırmacıların uzun süreden beri araştırmanın yapıldığı okulda görev yapmalarıdır. Geçerliliği arttırmak için ise son olarak veli ve öğrenci

görüşmelerine araştırmacı dışında birer öğretmen davet edilmiş ve projenin tamamı için iki dış denetleyiciden görüş alınmıştır. Güvenirlilik için de çözümlemenin kontrolleri yapılmış ve süreçler yazılmıştır. Süreçler mülakata katılan gözlemci öğretmenler tarafından kontrol edilmiştir.

8.Bulgular

Öğrenci başarısına etkisi:

Tablo 1: Öğrenci LGS sınavı başarı tablosu⁴

	2020/2021	2021/2022	2022/2023
8. sınıf öğrenci sayısı	253	201	245
500 puan	0	1	1
% 1'lik dilim	7	16	12
% 5'lik dilim	40	44	49
% 10'luk dilim	60	71	83
%10'luk dilimdeki öğrenci sayısının 8. sınıf öğrenci sayısına yüzde cinsinden oranı	23,70%	34.1%	33,87%

Tablo 1, bir devlet okulunun derslere ek olarak destekleme ve yetiştirme kurslarını etkili bir şekilde yaptığında ulaşabileceği başarıyı göstermektedir. Başarı sadece LGS sınavıyla sınırlı değildir. Okulun bursluluk sınavındaki başarı tablosu aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2: Bursluluk sınavı başarı durumu

	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Toplam öğrenci sayısı	945	934	931	957
Sınava başvuran öğrenci sayısı	402	390	411	425
Kazanan öğrenci sayısı	29	34	35	64

⁴ Okulun, kursların açık olmadığı yıllarla ilgili başarı durumuyla ilgili iki kaynağa ulaşılmıştır. Bunlardan birincisi 2010 yılı SBS sınavı değerlendirmesidir. Buna göre okul 29 okulun yer aldığı sıralamada 26. Sıradadır. Tuzla genelinde ilk 100'de ise hiçbir öğrencisi yoktur. İkinci kaynak ise okula Tuzla Kaymakamlığı tarafından verilen bir başarı belgesidir. Bu belgede okulun ilçede 25. Sıradan 18. Sıraya yükselmesi sebebiyle başarı belgesiyle ödüllendirildiği belirtilmektedir.

Okulda 2023/2024 eğitim öğretim yılında okuyan burslu öğrenci sayısı 145'tir. Bursluluk sınavına başvuru durumu, okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik seviyesini göstermesi açısından önemlidir. 2023 yılı bursluluk sınavına girebilmek için "Ailenin 2022 senesi yıllık gelir toplamından fert başına düşen toplam miktarın 2023 Mali Yılı için tespit edilen 46.000,00 (kırkaltıbin) TL'yi geçmemesi gerekir" hükmü yer almaktadır (MEB, 2023b). Bu da dört kişilik bir aile için 2022 yılı gelirinin aylık 15333 lira olması manasına gelmektedir.⁵ Ek olarak sınavı kazanan öğrenciler bir sonraki sene sınava girememektedir. Bu durumda öğrencilerin yarısına yakınının ekonomik seviyesi düşük olarak nitelendirilebilir. Okul öğrencilere kurslarla fırsat eşitliği sağlamaya çalışmış ve öğrencilerin girdikleri sınavlarda başarılı olmalarını sağlamıştır. Ö3 de kursların fırsat eşitliğine katkısına vurgu yapmaktadır : "Şimdi okulumuzda özellikle maddi durumu kötü olan öğrenciler bu kurs hizmetinden faydalandığı için özel ders alanlarla veya işte dershaneye, etüt merkezine gidenlerle aralarındaki açığı kapatıyorlar, bir eksiklik hissetmiyorlar, geride kalmıyorlar." Ö3'e ek olarak Ö1 şunu belirtmektedir.

LGS sınavında öğrencilerin çeşitli nedenlerle zorlandıkları derslerin başında matematik dersi gelmekte. Bunun üstesinden gelebilmek için maddi durumu yeterli olan veliler, öğrencilerine özel ders aldırabilmekte veya etüt merkezine gönderebilmekte. Günümüz ekonomik koşullarında bunu her aile kaldıramaz. Bu nedenle DYK'ler sayesinde maddi durumu iyi olmayan öğrenciler için de şartlar eşitlenmiş oluyor.

Kursların ücretsiz olması, öğrencilerin okullarında olması; öğrencileri, okuldan çıkıp etüt merkezine gitmekten kurtarmaktadır. Bu sadece etüt merkezine ödenecek paranın ailenin cebinde kalmasıyla sınırlı değildir. Etüt merkezine gitmek için⁶ gerekli olan yol parası, yol süresi, yorgunluk gibi masraflardan öğrencileri ve velileri kurtarmaktadır. Y1 bu konuyu şu şekilde ifade etmektedir:

İşte biz bu maddi durumu düşük olan öğrenciyle yüksek olan öğrencinin aynı sınavda yarışmasıyla ortaya çıkan eşitsizliği ortadan kaldırmak için kurslara bu kadar önem veriyoruz.

⁵ Miktarı göstermesi açısından 2022 yılı öğretmen maaşına bakılabilir. Ek ders ücreti hariç olmak üzere bir 1. Derecedeki bir öğretmenin maaşı 10415 TL'dir. Karı-Koca öğretmen olan bir ailenin çocuğu sınavla başvuramamaktadır. Ortalama aylık 2000 TL ek ders ücreti alan ve eşi çalışmayan 1. Derecedeki öğretmenin bir çocuğu varsa bu öğrenci de sınava başvuramamaktadır.

⁶ Okulun bulunduğu mahallede etüt merkezi bulunmamaktadır. Etüt merkezleri Tuzla Cami Mahallesi'nde toplanmıştır. Buranın okula uzaklığı 10 kilometredir. Minibüsle gidildiğinde iki minibüsle gidilmekte ve süre yaklaşık 50 dakika sürmektedir. Otobüsle tek otobüsle gidilmektedir. Süre tek gidiş olarak yaklaşık 40 dakikadır. Bu sürelere araç bekleme süreleri eklenmemiştir. 2023 yılı aralık ayı için minübüs öğrenci ücreti 8 TL otobüs öğrenci ücreti ise 7,32 TL'dir.

Bunu sağlayan kursların ücretsiz olması. Ücretsiz olması sayesinde sosyoekonomik seviyesi düşük olan öğrenciler; özel ders alan, etüt merkezine giden öğrenciyle arasındaki farkı kapatabiliyor.

Başarının, okuldaki destekleme ve yetiştirme kurslarıyla geldiğinin ve bu kursların fırsat eşitliğine büyük bir katkı yaptığının öğrenciler de farkındadır.

Bu durumu T6 şu şekilde ifade etmektedir:

Hocam benim okulumun imkânlarına şaşırdılar. Ben kurs görüyordum, etüte kalıyordum dediğimde nasıl yani bir devlet okulu mu bunu yapıyordu? Diye soruyorlar. Hepsi kolejden geliyor hocam sınıfımda ve imam hatipten geliyorum, devletten geliyorum dediğimde şaşırmalarının sebebi bir tık da şuydu: Ben hazırlık okuyorum şu anda ve hazırlığın başında da bir sınav olduk. Bu sınava göre B2 falan diye ayrıldık hani üst seviye bir dil sınıfı var. Ben o sınıftayım.

Aynı bağlamda T8’de şunları eklemektedir:

İlk olarak benim etüt merkezine hiç gitmediğime bayağı şaşırmışlardı. Çünkü sınıfta, okulda tek etüt merkezini kullanmayan benim. Sonra imam hatipten gelmeme de bayağı şaşırmışlardı. İmam hatiplerde şey diye düşünüyorlar: ‘Herkes böyle dine odaklanıyorlar hiç akademik bir şey yok’ zannediyorlardı. Ben, onların fikrini biraz değiştirdiğimi düşünüyorum.

T1 de aynı hususta şunları eklemektedir:

Benim gittiğim okuldaki arkadaşlarım genelde dershanelerle hazırlanmışlar, bayağı da özel ders alan var. Benimse sadece okul kurslarıyla hazırlandığımı duyunca şaşırmışlardı. Onlar dışarıdan destek almasalar bu okula gelemezlerdi.

Kurslara devam edip LGS sınavıyla puanla öğrenci alan okullara yerleştirilen öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinde görüşmeye katılan 8 öğrencinin tamamı sadece okulun düzenlediği destekleme ve yetiştirme kursuyla sınava hazırlandıklarını, dışarıdan bir destek almadıklarını, etüt merkezine gitmediklerini belirtmişlerdir. Velilerin de görüşleri aynı bağlamdadır. Sadece bir öğrenci matematikten özel ders aldığını belirtmiştir. Bu dersi aldığına pişman olan T8, gülererek durumu şu şekilde ifade etmektedir. “*Matematikten özel ders aldım da keşke almasaydım. Onun yerine kendime ayakkabı alırdım. Okuldaki faaliyetler yeterliydi.*”

Muzafferda Güzide Pulur İmam Hatip Ortaokulu, kurs yönergesinde belirtilen azami sürelerle göre kurs düzenlemektedir. Hafta içi dört gün toplam 8 saat, hafta sonu ise cumartesi 8 saat olmak üzere 16 saat kurs düzenlenmektedir. Kursların ders dağılımı aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 3: Kurs ders saat sayıları⁷

Matematik	4
Türkçe	4
Fen Bilgisi	4
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	2
Yabancı Dil(İngilizce)	2

Bu durum önem arz etmektedir. Çünkü Tuzla’da en fazla ders veren etüt merkezlerinden birinde haftalık ders saati sayısı 14’tür.⁸ Verilen bu kurslar öğrencilerin eksiklerini gidermekte, konuların tekrar edilmesini sağlamakta, öğrencileri çeşitli soru tipleriyle tanıştırmakta ve müfredatın daha erken bir sürede bitirilmesini sağlamaktadır. Kursların yaptığı ek katkıyı Ö2 şu şekilde ifade etmektedir:

Benim dersim açısından düşündüğümde en büyük katkısı ders saati. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretmenliğini yapıyorum ve ders saatimiz 2 saat. Normal kurs olmadığı bir sistemde kazanımların yıl boyunca yetiştirilmesi mümkün değil. Yetiştirilebilse de kazanımların tam olarak kazanım vasfına ulaşması mümkün değil. Kurslarda da direkt konuyu devam ettirmek, hem bizim ders içi etkinlikleri daha rahat yapabilmemizi, hem de denemeleri, sınavları, test çalışmalarımızı daha rahat yapabilmemizi sağlıyor.

Derste bitmeyen veya yapılamayan etkinlik veya deneylerin kurslardaki ek sürede yapılabildiğini belirten Ö4 ve Ö6’ya ek olarak Ö5 şunu eklemektedir:

Ben de kurs saatlerinin fazla olması dolayısıyla konuyu birkaç kere tekrar etmek fırsatı bulabiliyorum. Yeri geldiğinde konuyu yetiştirmek için ders saatlerinde sınavlara zaman ayıramayabiliyoruz fakat kurslarla ölçme değerlendirmedeki eksikliği kapatma şansımız oluyor.

Bir konuyu birkaç defa işleme imkânı tanıdığı için, derste tam anlaşılmayan bir konuyu orada tespit edip kurslarda tamamlayabildiğini ve bunun öğrencilerin eksiklerini kapatarak başarıya ulaşmasını sağladığını belirten Ö3 ‘e ve ilk derslerde sınav yapıp ikinci derste sıcağı sıcağına çözerek öğrencilere geri dönüt veren Ö4’e ek olarak Ö6 boşta geçirilecek zamanın okulda verimli

⁷ Okulda 6 saat Din Kültürü ve benzer dersler görüldüğünden bu dersten kurs açılmamaktadır.

⁸ En fazla kurs ders saati verdiğini belirten bir etüt merkezi aranarak bu bilgi elde edilmiştir.

bir şekilde geçirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Başarıya olan etkide kurslardaki devamın yüksekliğine vurgu yapan Y1 devamın ve katılımın önemini vurgulamaktadır:

Burada öğretmenlerin en çok faydalandığı konu da kurslara katılımın çok fazla olması. Yani öğrencilerin buradaki kursları bir ders olarak görmesi. Katılım normal derslerdeki gibi olduğu için de öğretmen arkadaşlar eksik konuları rahatlıkla anlatabiliyor. Çok az öğrenci geliyor olsa o zaman bir adaletsizlik oluşmuş olur.

Öğrenciler de genel anlamıyla LGS sınavında çıkacak olan derslerden kurs açılmasından memnundur. Öğrencilerden biri T8 hariç, diğer öğrenciler bütün derslerden kurs açılmasını faydalı bulmuşlardır. Öğrenciler evde matematik, fen gibi daha zor derslere ağırlık verdiklerini, diğer derslerde ise kurslarda soru çözdüklerini belirtmişlerdir. T7 bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

Hocam şimdi bildiğimiz çok iyi bir konu bile olsa hoca onu anlatıyorsa bence kursa kalmak lazım. Çünkü ne kadar bilsen de onu bir tekrar etmek gerekir bence. Ondan sonra mesela ben evde matematik, türkçe ve fene odaklanıyordum. İngilizce falan çok çözemiyorduk. Onu da kursta hallettiğimiz kadar yapıyordum o yüzden faydalı oluyordu.

Öğrenciler de öğretmenler gibi kursların sağladığı ek süreden memnudur. Özellikle soru çözme hususuna vurgu yapmaktadırlar. Bu konuyu T6 şöyle aktarmaktadır:

Kurslarda genellikle deneme çözüyorduk. Süreyle deneme çözme süreyi kontrol etmede falan bayağı şey işe yarıyordu. Onun haricinde hani konu tekrarıdır yine tekrar tekrar soru çözmedir, hocaya soru göstermedir bunları yapıyorduk ve işe yarıyordu. Bayağı faydalıydı yani.

Aynı bağlamda T4 de değişik soru tarzlarıyla tanıştığını ve kurslarda bol bol soru çözenin soru çözme hızını arttırdığını ve bunun LGS sınavında çok işine yaradığını belirtmektedir. Veliler de soru çözmeye, konu anlatımına, denemelere vurgu yapmışlar ve kursların öğrenci başarısını arttırdığını belirtmişlerdir. Örneğin V3, çocuğunun evde ödev yapmadığını, konu ve bilgi açığını kurslarla kapattığını ortalamasının 94-95'in altına düşmediğini belirtmiştir.

Yukarıdaki tablolara ve öğretmen, öğrencilerin ve velilerin aktardıklarına bakıldığında, kursların öğrencilerin başarıya ulaşmasında katkısı kaçınılmazdır. Fakat literatürde de belirtildiği gibi kursların en temel sorunu devamsızlık ve kaynak yetersizliğidir. Muzafferda Güzide Pulur İmam Hatip Ortakoulunun bu sorunları çözerek kursları daha etkili hale getirmiştir. Bu nedenle fırsat eşitliği ve başarıya etkisinden sonra kurslarda, devamsızlığın nasıl önlendiğini, kaynak sıkıntısının giderildiğini ve daha etkili olması açısından neler yapıldığından bahsedilecektir.

9.Kurslarda Etkililik Faaliyetleri:

9.1. Aynı öğretmenin hem kursa hem derse girmesi:

Etkililikte en önemli hususlardan birisi öğrencinin dersine giren öğretmenin aynı zamanda öğrencinin kurstaki dersine de girmesidir. Bu konuda Ö2, öğrencinin öğretmeni tanıması onun anlatım yöntemine alışık olması sebebiyle, kursların daha verimli geçtiğini belirtiyor. Aynı vurguyu yapan Ö3: Bu durumun karşılıklı tanımayı gerçekleştirdiğini şu şekilde belirtiyor:

Öğretmenler hem kursa girdiği için hem de derse girdiği için öğrencilerle çok vakit geçiriyorlar. Artık öğrencinin hangi yanı zayıf ne yanı kuvvetli, hangi konudan eksikliği var bunların hepsini öğretmen tespit edebiliyor. Yani öğrenciyi, öğrenciden daha iyi tanıyor. Bu da işte öğrencilerin başarısının artmasını sağlıyor.

Karşılıklı tanıma ve iletişime vurgu yapan Y2 şunu ekliyor:

Çünkü öğrenciyi çok daha iyi tanıyor. Neyle ilgili bir sorunu var, eksikliği neresi biliyor. Başka bir öğretmen geldiği zaman öğrencilerin eksiklerini, nerede kaldıklarını, hangi konuya önem verildiğini bilemiyor ama kendi öğretmeni girdiği zaman en azından hafta içi veya işte daha önce dersteysen eksik kaldığı noktaları kurslarda tamamlayabiliyor. Test tekniği ile özellikle öğrenciyi tanıstırıyor, test çözmedeki eksikliğini de giderebiliyor.

Kursa, okuldaki normal dersi okutan öğretmenin girmesi konusunda ek saatlerin önemine vurgu yapan Ö1, öğrencilerle deneme çözdüğünü, bunun en etkili yöntem olduğunu belirtiyor ve şunu ekliyor. “ Kurslar olmasa benim bunları ders saatleri içinde yapmam imkânsız “

Bu konuda öğrencilerin görüşleri de öğretmenlerin görüşlerine paraleldir. Kurs derslerine öğretmenlerin girmesi konusuna ise dersle kursların bir bütünlük oluşturduğunu, derslerin kurslarda işlenmeye devam edildiğini T1, T2 ve T5 belirtmişlerdir. T6 ve T7 ise öğretmen ve öğrencinin karşılıklı olarak birbirini tanımasının önemini vurgulamışlardır. Sadece T8 farklı öğretmenin kursa girmesinin daha faydalı olacağını belirtmiştir. Tek sorun ise öğrencinin, kurs öğretmeni nasıl seçeceğidir. Bu durumun çok iyi bir rehberlikle çözüldüğünü belirten Y2 bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

Öğrenciler kendi derslerine giren öğretmenleri seçiyor. Biz bu konuda öğrenciyi ve velilere bilgi veriyoruz. Öğrenci sisteme girdiğinde kendi öğretmenini görüyor ve onu seçiyor. LGS sınavındaki 6 dersin 5'inden kurs açıldığı için hepsini seçiyor. Yani birine geleyim, diğerine gelmeyeyim demiyor. Bu da bir bütünlük ve devamlılık sağlıyor.

9.2. Yaz Kursları

Milli Eğitim Bakanlığı kurs yönergelerine göre okullarda yaz kursları açılabilir. Muzafferda Güzide Pulur İmam Hatip Ortaokulu, 2016/2017 eğitim öğretim yılından itibaren her yaz bu kursları açmıştır. Kurslar, sene içerisindeki kurslarda olduğu gibi 5 dersten açılmakta ve haftada toplam 18 saat ders verilmektedir. Kurslarda sene içindeki konuların ön hazırlığı yapılmakta, öğrencilerin seviyeleri belirlenmektedir. Öğrenciler 8. sınıf konularıyla tanıştırılmaktadır. Odak grup görüşmesine katılan öğrencilerden biri hariç T1 (nakil geldiği için) tamamı yaz kurslarına katılmışlardır. Öğrenciler yaz kurslarından memnundur. T5 ve T6 yaz tatilinin az olmasına sitem ederken, T2 ise şunu belirtmiştir;

Eninde sonunda bir sınav. Rakipleriniz tatile giderken siz okula alışıyorsunuz, yabancılik çekmiyorsunuz. Müfredatı daha erken bitirebiliyorsunuz. Kurslarda sosyal etkinliklerde yapılıyor. Bence herkes için çok faydalı” Bu konuda T3 de aynı bağlamda şunu eklemektedir.” Erkenden başlamamız daha hızlı temel oluşturmamızı ve konuları daha rahat bir şekilde kavrama imkânı sağladı” Bu konuda Ö2 de aynı bağlamda şunu söylüyor. “ Bizim dersimizle ilgili temel kavramları, ilkeleri, önemli noktaları yaz kurslarında öğrencilere veriyoruz. Örneğin ekonomi, hukuk vb. kavramları. Çocuk alıyor. Derste sene içinde bu kavramları gördüğünde yabancılamıyor. Çünkü çok tekrar ediyoruz.

9.3. Devamsızlığın önlenmesi

Litetarürde kurslarla ilgili en fazla vurgulanan sorun devamsızlık sorunu olduğu belirtilmişti. Okulda ise 2023/2024 eğitim öğretim yılı 1. döneminde 10/12/2023 itibariyle devamsızlık durumu şu şekildedir.

Tablo 4: 2023/2024 eğitim öğretim yılı kurs devam durumu

Kursa kayıtlı öğrenci sayısı	234
Gelen öğrenci sayısı	196
Ortalama gelmeyen öğrenci sayısı	40
Eğitim öğretim yılı süresince ortalama normal derslere devam oranı	93%
Destekleme ve Yetiştirme Kursu devam oranı	83%

Okulda 8. sınıflardan her şube için özel kurs açılmaktadır. Bu kursların hiçbiri açıldığı yıllar itibariyle devamsızlık sebebiyle kapanmamıştır. Devamsızlığın önlenmesini sağlayan birinci husus yukarıda belirtildiği üzere ders öğretmenin kurs dersine girmesidir. Bu konuyu T5 şu şekilde ifade etmektedir. “Biz sınıf olarak katılıyorduk kurslara. Yani ben orada olmasam bile sürekli bir şeyler oluyor. Ders işleniyor. Gelmediğim zaman kendimi bir tık bazı şeyleri kaçırmış gibi hissediyordum” Bu durum öğrencilerin konulardan geri kalmamak için devamsızlık yapmamalarını sağlamaktadır. Aynı bağlamda devamsızlık yapmadığını belirten T1 şunu eklemektedir:

Ben 5 gün devamsızlık yaptım. O da zorunlu durumlardan kaynaklanıyordu. Onun dışında devamsızlık yapmadım. Çünkü derslerden geri kalacağımı biliyordum. Okula gelmezseniz dersi dışarıdan dinliyorsunuz, bu da öğretmenin verdiği püf noktayı kaçırmaya sebep oluyor. Bu püf nokta çok yardımcı olabilir. Dersi kendi ders öğretmeninizden dinlemenizin yeri ayrı.

Öğretmenin derse gelmesine ek olarak ikinci husus ise yönergedeki devamsızlıklara ilgili hususlardır. Toplam ders saatinin özürsüz olarak 1/5'ine devam etmeyen öğrencilerin devamsızlık sınırını aştığı dersten kurs kaydı silineceği yönergede belirtilmektedir (MEB, 2023a). Fakat yasal düzenleme kurslarda devamı sağlamaya yeterli gelmemektedir. Bu durumu Y2 şöyle izah etmektedir:

Evet, yeni düzenlemelerle devamsızlık hususu daha fazla sıkılaştırıldı. Bir kere öğrenci zaten yani o devamsızlığı aştığı zaman kurstan çıkacağını biliyor ama her şeyden önce öğrenci öğretmenin, arkadaşlarının sürekli geldiğini ve verimli bir kurs süresinin geçtiğini görünce öğrenci zaten çok fazla devamsızlık yapmıyor. Bizim okulda bütün öğrencilerimiz bu konuda çok iyi. Ama en önemlisi bir şeyleri öğrendiği zaman öğrencinin gerçekten isteyerek geldiğini gördük.

Bir öğretmen gelmediği zaman dersin boş geçmediğini, öğrencinin hiçbir zaman başıboş kalmadığını belirten Y2 bu hususta veli desteğinin önemini vurgulayarak konuşmasına devam ediyor:

Bizim okula kayda geldiği zaman biz bunu anlatıyoruz. Yani kurslar isteğe göre değil kurslar aslında bir ders niteliğinde. Normal hafta içi nasıl geliyorsanız hafta sonunda da aynı şekilde kurslara okul varmış gibi geleceklerini belirtiyoruz. Öğrenciyi de bilgilendiriyoruz. O yüzden de sıkıntı yaşamıyoruz devamsızlık konusunda.

Devamsızlığın önlenmesinde kontrol, ikna ve iletişimin önemini vurgulayan Y1 bu durumu şu şekilde açıklıyor:

Bir kere kurslara düzgün devam eden bir öğrenci Türkiye 1. olabileceğini biliyor. Ancak zorluk yaşamadık değil. İlk başlarda katılım azdı. Hemen sınıfları dolaşıp amaçlarımızı, isteklerimizi,

hedeflerimizi anlattık. Velilerle tek tek görüştüğ, onlara kursların önemini, okulda kalma saatinin fazla olmasının faydalarını, dışarıya göre okulda kalmanın olumlu yönlerini anlattık. Gelmeyen öğrencilere tek tek mazaretlerini sorduk. Veliyi ikna etmeyi başardık. Tuzla'da o dönem istatistikler yayınlanıyordu. TEOG sınavı vardı. O sınavda 2. Sıraya yükseldik. Burada önemli olan öğrenci ve velinin okulun neler yapabileceğini, neler başarabileceğini bilmesi ve görmesi.”

Bu konuda Ö4 ise 7. sınıf toplantılarında velilere kurslar ve başarısı hakkında bilgi verildiğini ve kursa gelmeyen öğrencilere her pazartesi okul idaresinin neden gelmediğini sorduğuna şahitlik ettiğini belirtmektedir.

Veliler ve öğrenciler kursun başarısına inandıklarında, kurslarda devamsızlık çok düşük olmaktadır. Bu konuda veliyi ikna etme, okulun başarısına inandırma hususu çok önemlidir. Bu durumu Ö3 şu şekilde ifade etmektedir:

Ekip ruhu var. Yani biz hem velilerle hem öğrencilerimizle, okul idaresiyle, öğretmenlerle biz bir ekibiz. Yani büyük bir aileyiz. Şimdi veliler bize güvendiği için bizim onlara söylediğimiz istediğimiz şeyleri de koşulsuz şartsız yapıyorlar çünkü önceden edinilmiş başarılar var ve bu başarının devamlılığı var. Çünkü başarı bir kere olduğu zaman tesadüfi olabilir fakat tüm yıllarda artan bir başarı olduğu için artık bunu veliler de kanıksıyor, buna alışıyor. Bizim yöntemlerimize tekniklerimize ve tavsiyelerimize uyuyorlar. Bu yüzden de bu durum bizim okul olarak işimizi bayağı bir kolaylaştırıyor.

Veliler kurslardan dolayı kayıt için okulu tercih etmektedir. Okulun kurs politikası da kayıt esnasında velilere anlatılmaktadır. Kursların ayrı bir etkinlik değil, derslerin bir uzantısı olarak görüldüğü hususu velilere aktarılmaktadır. Velilere, okulun 5 gün değil 6 gün olduğunu açıklayan Y2'ye ek olarak Y1 şunu ekliyor:

Veliye kayıta okulun 6 gün olduğunu söylüyoruz. Zaten velinin okula gelmesindeki en önemli etken okul kurslarının yeterli olması.” Buna paralel olarak da T1 şunu söylemektedir. “ Ben bu okula nakil geldim, Bu okulu tercih ettim, çünkü bu okulun LGS başarısı daha yüksekti, eski okuluma göre daha iyi bir sıralama getireceğine inandığım için buraya geldim. Burada kurslar tam yapıldığı için geldim.. Bu beyanlara paralel olarak da velilerin tamamı kayıta kurslarla ilgili kendilerine bilgi verildiğini aktarmışlardır. V1 bu konuyu şöyle özetlemektedir. Çocuklarımı buraya yazdırırken öncelikle kursla ilgili bilgi verdiler, bizimle görüşen idareciler. Çok memnun olmuştum hatta önce bir şey yaptım, inanmadım, ya olur mu diye ?

Özellikle 2023 yılındaki düzenlemeden önce 6. Sınıftan itibaren kursların açılması 8. Sınıftaki kurslar için büyük fayda sağlamaktadır. Bu durumun etkisini Y1 şu şekilde açıklıyor:

Bu sadece 8. sınıfın başarısı değil. 5. sınıftan itibaren çocukların tam donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi, bir üst sınıfa hazır olarak başlaması. Her basamakta daha da güçlenerek en son 8. sınıfa gelmesi. Örneğin Türkçe'den hızlı okuma, okuduğunu anlama, matematikte temel matematiğin alt yapısının verilmesi. Kapatılmadan önceki 5-6-7. sınıf kurslarına aynı şekilde öğrencilerin katılması.

Velinin ve öğrencinin okula başarı konusunda güvenmesi, devam probleminin çözülmesindeki en önemli etken olmaktadır. Görüşmeye katılan tüm veliler devamsızlığa çok önem verdiklerini belirtmişlerdir. V4 esprili bir şekilde bu durumu şöyle ifade etmektedir. “*Bazen sıkıntı yaşıyoruz, çok uyukum var diyor; ben de diyorum ki al kan sulandırıcı vereyim askerdeki gibi.*” Bazı veliler ise çocuklarıyla bu konuda bir çatışma yaşamadıklarını belirtmektedir. “*Ben hiçbir sorun yaşamadım, güzel kaldırıyorum gidiyor. Kendisi severek geliyor, o nedenle çok rahatım*” V1'in bu beyanıyla aynı bağlamda V6 ise şunu ekliyor. “*Çocuk zaten kendisi diyor, 'anne bir ders bir derstir. Bir dersi kaçırdığım zaman bir sürü konu gitmiş olacak.' O nedenle aksatmamaya çalışıyor.*” V2 de şunu ekliyor:

Eğer hasta değilse, özel bir durumu yoksa yani ciddi bir hastalık yoksa kesinlikle gönderiyorum. Hasta olup gitmediğinde bile okulu arayıp bildiriyorum. Devam konusu benim için çok önemli. Hem onun başarısına katkı sağlayacağını düşünüyorum hem de emeklerin boşa gitmesini istemiyorum. Öğretmen haftasonunu kendine harcama yerine kalkıp geliyorsa, benim çocuğum da gelecek.

Devama önem verilmesinin bir diğer nedeni ise velilerin, çocuğunun hazırlığının bir bütün olarak devam etmesini istemeleridir. Okuldaki dersler ve kurslar da bunu sağlamakta, öğrenciyi okul-etüt merkezi bölünmüşlüğünden⁹, kurtarmaktadır. Bu durum öğrenci sayılarından ve okula başvuru sayılarından anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki tablo kursların başarısının öğrenci sayısına olan etkisini göstermektedir.

Tablo 5: Yıllara göre okul öğrenci sayısı

2014/2015	331
2015/2016	396
2016/2017	531
2017/2018	714
2018/2019	798

⁹ Okulun ayrı ödev vermesi, kursun ayrı ödev vermesi veya farklı konuların anlatılması bu bölünmüşlüğün temel öğelerini meydana getirmektedir.

2019/2020	945
2020/2021	934
2021/2022	931
2022/2023	957
2023/2024 ¹⁰	981

Kursların etkili bir şekilde yapılmaya başladığı 2015 yılından itibaren öğrenci sayısındaki artışa bağlı olarak okula kayıt için başvuru sayısı da yüksek rakamlara ulaşmıştır. Okula kayıt için başvuran veli sayısı¹¹ aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 6 : Okula kayıt için başvuran veli sayısı

	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Kayıt için başvuru sayısı	765	811	903

Bu başvurunun sebebi kursların etkililiğidir. Veliler çocuklarını hem okula, hem kursa göndermek yerine, bir okula gönderip sorunu çözmek istemektedir. Tüm veliler bu bağlamda görüş bildirmiştir. V6 bu durumu şu şekilde ifade etmektedir. “*Kendi öğretmenlerinden ders almaları çok iyi oluyor. Çünkü öğretmeni tanıyor, dışarıdaki kurslardan daha etkili oluyor Bu nedenle kayıt için bu okula geldim.*”

Devam sorunu, takip, velilerin ikna edilmesi, boş geçen ders olmaması, veli ve öğrencinin başarıya inanması sayesinde çözülmektedir.

9.4. Motivasyon çalışmaları

Okulda kurslardaki etkililiği arttırmak için birçok isteklendirme çalışması yapılmaktadır. Bunların derste öğretmenlerin bağımsız olarak yaptıkları dışında okulun bir program dâhilinde yaptıkları aşağıda belirtilmiştir.

¹⁰ Okuldaki bütün derslikler tam kapasiteyle kullanılmaktadır. Ek olarak yeni ve büyük kapasiteli bir mescid yapılarak, mescid sınıfa çevrilmiştir.

¹¹ Milli Eğitim Bakanlığı Okul öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre 1 sınıfa alınacak öğrenci sayısı en fazla 30 kişidir. İlgili yönetmeliğin 12. Maddesinin 10. Fıkrasında bu husus belirtilmektedir. “ İlköğretim kurumlarında sınıf mevcutları otuzun altında kalan okulların boş kontenjanları derslerin başladığı...” (MEB; 2014c)

- Deneme sınavında dereceye giren öğrencilerin diğer öğrenciler önünde ilan edilmesi ve kürsüye çağırılması
- Okulda belirli başarı gösteren öğrencilerin afişlerinin yaptırılıp okulun girişine asılması
- “Tuzla’da 1 inci” söylemi ve söylemin tekrarı
- Sosyal medyanın kullanımı
- Öğrencilerle girilen küçük iddialar
- Sosyal medya ve ulusal medyada öğrenci başarılarına yer verilmesi
- Koçluk sistemi

Bu çalışmalar hakkındaki öğrenci ve öğretmen görüşleri şu şekildedir. Kürsüye çıkarılma öğrenciler arasında bir rekabet yaratmaktadır. Bu konuda T2 şunu belirtmektedir. *“Herkesin önünde kürsüye çıkmak önemli bir durumdu. Kürsüye çıkmak herkesin yapmak istediği bir şeydi. Bir rekabet ortamı da oluşuyordu.”* Aynı bağlamda tatlı bir rekabetin önemini vurgulayan T1 şunu eklemektedir. *“Çünkü rekabet her yerde kaliteyi artırır.”* Afişler konusunda ise Y1 şunu belirtiyor *“Türkiye çapında dereceye giren bir öğrenciye kendisini etkileyen en çok ne oldu diye sorduğumda benim de burada resmim olsun cevabını vermişti”* Söylem ve söylemin tekrarı ise söylemle karşılaşanların bu söylemin etkisinde kalmasına ve söyleme bağlı olarak hareket etmesine neden olabilmektedir. Sosyal medyada sadece LGS veya bursluluk başarılarına değil deneme sınavlarındaki başarılarına da yer verilmektedir. Bu konuda; kendini sosyal medyada gören T6 ise esprili bir şekilde şunu eklemektedir. *“Vay be dedim. Demek ki önemli bir iş yapmışız.”* Veliler de sosyal medyayı aktif bir şekilde kullandıklarını ve öğrencileriyle ilgili bir paylaşım olduğunda çok sevindiklerini belirtmişlerdir. Ö2 ve Ö5, öğrencilerle çoğu zaman öğrencilerden gelen talepler doğrultusunda pekiştireç olarak öğrencilerle küçük iddialara girdiklerini belirtiyor. Bu durumu Y2 şöyle değerlendiriyor:

“Bir şey kazandıkları zaman yani ne olursa olsun küçük veya büyük bir ödül kazandıkları zaman çocuklar çok daha fazla çalışmaya meyil ediyorlar. O yüzden küçük ödüller bile hani bazen bu kadar küçük ödül diye düşünüyoruz biz ama o bile çocuklar için çok önemli oluyor. Onları motive ediyor.”

Y1 ise bu tarz küçük rekabetlere kursların olanak sağladığını ekliyor. Derslerde bunların yapılmasının pek mümkün olmadığını belirtiyor. Koçluk sisteminin katkısını ise Ö3 mükemmel bir şekilde ifade ediyor. *“Ders çalışmaktan her bunaldığımda tekrar istekli bir şekilde çalışmama ve her kafamda yapamayacağım düşüncesi olduğunda o düşüncemi silmeye yardımcı oluyordu.”*

Bütün bu çalışmalar kursların etkili bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmuştur. Buna rağmen literatürde yer alan en temel sorun yardımcı kaynak (testler, kitaplar, etkinlik kâğıtları) sorunudur. Okulun kaynak sorununun çözümünde yaptıkları alt başlıkta incelenecektir.

9.5. Yardımcı Kaynaklar:

“Hocam ben eksiklik konusunda sıkıntı çekmedim aksine fazla kaynak olduğu için sıkıntı çektim.” T8.

“Diyelim ki benim kaynağım yok evde. Okulun imkânları kesinlikle yeterli olacak seviyeydi. Hatta fazlasıyla fotokopi vesaire veriyorlardı” T6.

“Benim çocuğum bu okulda ödev yapma alışkanlığı kazandı, soru çözme alışkanlığı kazandı. Şu an gittiği lisede ekstra kaynak vermiyorlar, bana ek kitap aldırttı; çünkü alışmış, soru çözmek istiyor” V2.

Öğrencilerin ve velinin gülererek aktardıkları yukarıdaki alıntılar, öğrencilerin ders çalışmak için kitap, test, fotokopi, etkinlik kâğıdı ihtiyacının çözüldüğünü göstermektedir. Bu konuda öğretmenler EBA, Okulistik, Morpa gibi sitelerden, okulun üye olduğu sistemlerden (Ö6) Telegram, whatsapp gruplarından, forumlardan(Ö2), Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı örnek sorulardan, İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin yayınladığı çalışma fasiküllerinden, çıkmış sorulardan (Ö4), Milli Eğitim Bakanlığının okullara gönderdiği LGS hazırlık kitaplarından (Ö1) branşlarla ilgili oluşturulan ticari amaç gütmeyen sitelerden (Ö3) ciddi bir havuz oluşturduklarını, buradaki soruları kullandıklarını belirtmişlerdir.

Aşağıdaki tablo, bu sorularla oluşturulan deneme sınav sayısını göstermektedir.

Tablo 7: Yıllara göre 8. Sınıflara yapılan deneme sınav sayısı

	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Yapılan deneme sayısı	63	60	81

Bu tabloya ek olarak Y3, alt sınıf seviyelerinde kursların açık olduğu dönemlerde, su sınıflara da deneme yapıldığını şu şekilde belirtmektedir : “Bir de bu LGS sınavına çocuk daha 5. sınıftayken çocukları alıştırırmaya çalışıyoruz. 5. sınıfta 6 ve 7. sınıflarda LGS’ye eşit düzeyde sınavlar yapıyoruz. Deneme sınavları. Çocuklar daha o zamandan bu sisteme alışıyor.”

Yardımcı kaynak çeşitliliği; kazanım sınavları, denemeler, öğrencilerin başarısını arttırmaktadır. Fakat temel sorun bu yardımcı kaynakların öğrencilere ulaştırılmasıdır. Bu hususun nasıl çözüldüğünü Y1 şöyle açıklamaktadır:

Biz bu kaynak açığını kapatmak için bilgi işlem odası kurduk. Bu odada hazırlanan çalışmalar, özetler çoğaltılarak öğrencilere ulaştırılıyor. Öğretmenlerin kendi hazırladıkları sorular ve etkinlikler de var. Bunlar da öğrencilere ulaştırılıyor. Çekilen fotokopi miktarı 2 milyon 900 bin. 981 öğrencimiz var. Fotokopi miktarını öğrenci sayısına bölünce ciddi bir sayı ortaya çıkıyor. Öğrenci başına yaklaşık 3000 sayfa. Bu konuda okul aile birliğinden destek alıyoruz. Öğrencisine dönen bu hizmeti tamamen velilerimizin desteğiyle karşılıyoruz. Çünkü okulun başarılı olması velilerin ilgisini sağlıyor.

Bilgi işlem odasının çalışma prensiplerini ise Y3 izah etmektedir: .

Öğretmen bana soruları çeşitli iletişim kanallarıyla gönderiyor. Ben erken geldiğim için testi hazırlıyorum. 10 tane fotokopi makinemiz var. Bu makinelerde öğrenci sayısına göre çoğaltıyorum. Öğretmen kâğıtları alıp sınıfa gidiyor ve 1. ders sınavı yapıyor. Ben tenefüste okuyup 2. derse girerken öğretmene sonuçları elektronik ortamda iletiyorum. Sonuçları velilere de atıyorum ek olarak velilerin de şifresi var, sisteme girip bakabiliyorlar. Öğretmenlere konu analizleri de veriyoruz. Öğrenci nerede ne kadar yanlış yapmış hem öğretmen, hem öğrenci görüyor. Bütün derslere ait karneleri velilere de verebiliyoruz. Kaç sınav olduysa hepsinin sonucunu bir belgede görebiliyor veli. Ek olarak madde analizleri yapıp ilgililere sunabiliyoruz.

Bilgi işlem odasının işleyişinden, özellikle deneme sınavı sonuçlarının bildirilmesinden, veliler haberdardır. Görüşmeye katılan veliler sınav sonuçlarını heyecanla beklediklerini belirtmişlerdir. Özellikle deneme sınavı sonuçları için bu heyecan üst seviyededir. Hatta V1, görüşmeler eşliğinde mesajı beklemediğini, direkt cevap anahtarını alıp kendisinin kontrol ettiğini belirtmektedir. V5 ise mesajın geldiği saati bildiğini ve telefon elinde beklediğini belirtmektedir. V4 ise mesajların hiçbirini silmediğini bu sefer yükseltmişsin, bu sefer netlerin düşmüş diye bir istatistik tuttuğunu belirtmiştir.

Okul, velilerin yardımcı kaynak konusundaki endişelerini de gidermeyi başarmıştır. Hatta bazı durumlarda veliler de yardımcı kaynakların fazla verildiğini belirtmektedir. İşin oldukça büyük miktarlara varan maddi boyutu ise velilerden karşılanmaktadır. Okul veli ilişkisinin üst seviyede yaşandığı için bir problemle karşılaşılmamaktadır. Görüşmeye katılan tüm veliler de okula maddi destek verdiklerini belirtmişlerdir. Okulda yapılan çalışmalar velilerin desteğinin en büyük etmeni olmaktadır. V4 bu hususu şöyle açıklamaktadır “ Destek olduk hocam. Zaten

personel ¹² bunun başında geliyor. Bir de sınıfta öğretmen istediği kadar test, ödev, sınav, kazanım sınavı yapabiliyor. Ben bunların yapıldığını öğrendikten sonra bağıştta bulundum.”

9.6. Pazar günleri velilerin gözetiminde yapılan deneme sınavları

Okulun öğrenci başarısını arttırmak için yaptığı önemli çalışmalardan birisi pazar günleri yapılan deneme sınavlarıdır. Okulda 2023/2024 Eğitim öğretim yılında yapılan son 4 Pazar denemesini gösteren tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 8: Pazar günleri yapılan deneme sınavları katılım bilgileri

Sınav Tarihleri	8. sınıf öğrenci sayısı	Pazar günü deneme sınavına katılan öğrenci sayısı
10.12.2023	234	204
03.12.2023	234	198
22.10.2023	234	208
08.10.2023	234	219

Öğrenciler için doğrudan bir prova niteliği taşıyan bu deneme sınavlarına katılım ortalaması % 88.67’dir. Bu sınavların yapılış şeklini Y1 şu şekilde açıklamaktadır. “Öğretmenlerin hazırladığı sorular bilgi işlem odasında çoğaltılmakta, kitapçık haline getirilmektedir. Bu kitapçıklarla pazar günleri yapılan denemeler yapılmaktadır. Bu deneme sınavlarının gözetmenliği veliler tarafından yapılmaktadır. Görüşmeye katılan velilerin tamamı bu sınavlarda görev aldıklarını belirtmişlerdir, veliler genellikle okulun çok emek verdiğini, kendilerinin de bu yüzden bu sürece dahil olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durumu V6 şu şekilde ifade etmektedir. “Biz bir etkinlik yapmıyoruz, evde oturup sonuçları bekliyoruz. Yani evde oturmakta en azından buraya gelip çocuklara faydalı olmak daha iyi diye düşünüyorum.”

Okul veli işbirliğinin önemini göstermesi açısından oldukça önemli olan bu uygulamayı öğrencilerin tamamı faydalı bulduklarını belirtmiştir. Özellikle sadece sınav için okula gelmenin önemini vurgulamışlar, sınavı olup gitmenin yorgunluğa yol açmadığını belirtmişlerdir. T2, Pazar denemelerini LGS’nin bir simülasyonu olarak nitelendirirken, T1 ise “100 kere deneme olduk

¹² Okul aile birliği tarafından çalıştırılan personeli kastediyor.

diyelim. Bu ne demek, sınavı 100 kere olmak demek” diyerek uygulamanın önemini vurgulamaktadır.

9.7. Son deneme sınavlarında sınava kendi yerlerinde girme

Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı düzenlemeye göre öğrenciler LGS sınavına kendi okullarında girmektedir. Sınava giriş yerleri belli olduktan sonra okul, sıraları numaralandırmaktadır. Öğrenciler deneme sınavına LGS sınavına girecekleri salonda ve sırada girmektedir. Bu da öğrencinin sınav kaygısının azalmasına neden olmaktadır. Ö3 bu uygulamayı ve faydalarını şöyle açıklamaktadır:

“Biz 4-5 denemeyi çocukların kendi sıralarında oturacağı şekilde yapıyoruz. Çocukların kaygı düzeyi düşüyor. LGS Sınavında kendini denemedemiş gibi hissediyor. Hatta çocuğun sırası oynuyor mu, güneş geliyor mu vs. sorunlara da bakıyoruz. Sınavı sürecin bir ögesi haline getiriyoruz, normalleştiriyoruz yani. Stresi, kaygıyı en aza indiriyoruz.”

Öğrencilerin tamamı gene kendi sıralarında sınava girme uygulamasından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Korku ve stresin azalmasının vurgulanması öğretmenlerin söyledikleriyle ortak noktayı oluşturmaktadır. Bu konuda T6 şunu belirtmektedir. *“ Şahsen LGS günü sanki pazar günü denemesine gelmiş gibi hissediyorum ve faydalıydı bence. Stresimi azaltmıştı.”* Öğrenciler bu uygulamanın en faydalı hususlardan biri olduğunu belirtmişlerdir. T8 görüşmeler içinde şunu söylemiştir. *“ Az önce dediğim gibi ondan sonra aynı kişilerle, aynı sırada girmek falan bayağı faydası oluyordu. Hatta ben karıştırmıştım LGS sınavında mıyım yoksa hafta sonu denemesinde miyim diye ?”* Veliler de bu konuda öğrencilerle aynı fikirleri paylaşmaktadır V3 bu konuda şunları belirtmektedir *“ %100 katkısı oldu. Çok rahat bir şekilde LGS sınavına girdi. Çünkü sürekli denemelere girmesi, LGS düzeyinde denemelere girmesi falan çocuğun %100 rahatlıkla sınava girmesini sağladı.”* V6 da aynı bağlamda şunu belirtmektedir: *“ Pazar günü yapılan denemelerin çok faydası oluyor, çocuklar alışıyor. İlk denemelerde ne kadar yanlış çıkarırsa çıkarsın, bu yanlışlar zamanla azalıyor”*

Sonuç

Bu çalışmada belirli bir devlet okulunda yapılan destekleme ve yetiştirme kurslarının eğitimde fırsat eşitliğine olan katkısı ve kursların etkili bir biçimde nasıl yapıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada elde edilen ilk bulgu bu okuldaki kursların öğrenci başarısını arttırdığıdır. Okul LGS sınavı sonuçlarında devlet okulları içinde 2010 yılında 29 okul içinde 26. 2011 yılında ise 16. Sıradayken, 2021 yılında 1. Sıraya yükselmiştir ve halen

bu sırayı korumaktadır Bursluluk sınavı sonuçlarında da okul 2021 yılından itibaren ilk sıradadır. Kursların başarıyı arttırması literatürdeki araştırmalardaki bulgularla uyumludur (Weiss, Little ve Bouffard, 2005; Nartgün ve Dilekçi, 2016). İkinci bulgu okuldaki kursların fırsat eşitsizliğini azalttığıdır. Ücretsiz olarak düzenlenen kurslar öğrencilerin, özel ders alamadığı veya etüt merkezine gidemediği durumlarda akranlarıyla aynı koşullarda yarışması için gerekli desteği sağlamaktadır. Elde edilen bulgular var olan literatüre (Miller, 2003; Mahoney, Lord ve Carryl, 2005; Kataoka ve Vandell, 2013 Tuna vd., 2017) paraleldir.

Üçüncü bulgu, okulda düzenlenen kurslarda ilgi azlığının olmadığıdır. Literatürde kurslara yönelik sorunlardan birisi olarak kurslara yönelik ilgi azlığı belirtilmesine rağmen (Sarıca,2019; Topcu ve Ersoy,2019) kursların öğrencileri ve velileri okula çeken önemli bir unsur olduğu belirlenmiştir. Çünkü öğrenciler kurslar sayesinde dışarıdan destek almadan LGS sınavına hazırlanmaktadır.

Dördüncü bulgu ise literatürde önemli bir sorun olarak görülen kaynak eksikliği problemini (Dönmez vd., 2018; Timur vd., 2020) okulun çözmesidir. Veliler, kursların öğrenci başarısına olan etkisini gördüğünde, kurslar için okula gerekli maddi desteği vermiş, okul da bu desteği öğretmenlerin hizmetine sunmuştur. Bu durum da öğrencilerin yardımcı kaynak eksikliği çekmemesini sağlamıştır.

Araştırmada elde edilen en temel hususlardan birisi de okuldaki kurslarda devamsızlık probleminin olmamasıdır. Gerek literatürde (Ünsal ve Korkmaz, 2016; Nartgün ve Dilekçi, 2016; Bozbayındır, 2017) gerek uygulamada kurslarla ilgili en büyük sorun devamsızlık problemdir. Destekleme ve yetiştirme kurslarının ücretsiz olması, kursların öğrencinin okulunda verilmesi, öğrencinin ders öğretmenin kurstaki dersine girmesi, yardımcı kaynak ihtiyacınının karşılanması, motivasyon çalışmaları, öğrenciler için doğrudan bir prova niteliği taşıyan deneme sınavlarının yapılması, bu deneme sınavlarının özellikle pazar günleri ve veliler tarafından uygulanması, öğrencilerin son deneme sınavlarına LGS sınavına girecekleri salonda girmeleri gibi kurslarını etkililiğini arttıran uygulamalar devamsızlık sorununun çözümünü sağlamıştır. Özellikle Tuzla'nın gecekodu mahallesi özelliği gösteren sosyoekonomik durumu düşük olan Şifa Mahallesi'nde öğrencilere kursların etkili bir şekilde sunulması, kursların temel sorunlarının çözülmesi ve buna bağlı olarak öğrencilerin LGS

sınavlarında başarı elde etmesi dikkate değerdir. Kursların etkili bir şekilde yürütülmesini sağlayan ve öğrencileri başarıya ulaştıran bu süreci Y1 şöyle özetlemektedir.

Eğer veli desteği de sağlanırsa kurslar da düzgün yapılırsa biz şunu görüyoruz: Bir devlet okulu kolejden, özel okuldan, etüt merkezinden daha ciddi imkânlarla sahip olabiliyor. Biz bunu bursluluk ve LGS sınavları başarılarında gördük. Veli memnuniyeti, öğretmen mutluluğu, öğrenci devamı kursların başarısını çok daha üst seviyeye çıkarabiliyor. Eğer istenirse bir şeyler yapılabildiğini, başarılabilildiğini biz bu okulda gördük bunun içinde mutluyuz.

Ortaöğretim düzeyinde de bazı okullar etkili bir şekilde destekleme ve yetiştirme kursları düzenleyebilmektedir. Çünkü sınavla öğrenci alan okullardan bazıları, kendisinden daha yüksek puanla öğrenci alan okullardan daha üst seviyede üniversiteye öğrenci yerleştirme başarısı göstermektedir ve bu başarıyı kurslar sayesinde yaptıklarını belirtmektedir. Bu nedenle bu tarz bir araştırmanın farklı okul türlerinde ve farklı eğitim seviyelerinde, ortaöğretim kurumlarında, yapılması araştırmaların çeşitliliğini sağlayabilir. Ek olarak ortaokullar seviyesinde de karşılaştırmalı nicel incelemeler eksik kalmıştır. Bu araştırmalar mahalli düzeyde olabileceği gibi ilçe-il-ülke çapında yapılabilir. Kursların kapatılmasına yönelik veli ve öğrenci görüşlerini içeren nitel araştırmalar da kursların paydaşların görüşlerinin yansıtılmasını sağlayarak literatüre katkıda bulunabilir.

Durum çalışmasından elde edilen bilgiler, kursların daha etkili bir şekilde yapılması için bir kaynak teşkil etmektedir. Ancak 2023/2024 eğitim öğretim yılından itibaren kurslar sadece 8. sınıflar için açılmaktadır. Kamusal eğitim hizmetlerinde devletin rolünün azaltılması, eğitim hizmetlerinin ticarileştirilmesi ve özel sektöre devredilmesi (Keskin, 2004; Harvey, 2015) gibi sebeplerle destekleme ve yetiştirme kurslarının kapsamı daraltılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin de katıldıklarını belirttiği Ö6'nın kursların daraltılmasına karşı tekrardan genişletilmesine yönelik önerileri, dönüştürücü dünya görüşünü benimseyen araştırmacıların da temel önerisi olduğu için çalışma bu öneriyle sonlanmaktadır.

Kapatılan 5,6,7. sınıf kurslarına ek olarak özel kursların da açılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü insanlar ihtiyaç duyuyor. Müzik olsun, beden eğitimi olsun, robotik kodlama gibi diye farklı alanlarda da ihtiyaç duyuluyor. Veliler bunlar için belli bir miktar parayı da gözden çıkarıyorlar. Fakat bazıları maalesef çocuğunu parasal kaygılar yüzünden gönderemiyor. Gönderen de yerine göre merdiven altı yerlere, adı sanı belli olmayan yerlere gönderiyor. Fırsat eşitliği anlamında

kapatılan 5,6,7. sınıf kurslarının ve müzik, beden eğitimi, resim kurslarının tekrar açılması güzel olurdu. İlk zamanlarında yapabiliyorduk, çok iyiydi. Şu anda da olsa iyi olur. O da ayrı bir nokta.

Kaynaklar

Aküzüm, C. ve Saraçoğlu, M. (2018). Ortaokul Öğretmenlerinin Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5 (2) , 97-121.

Bircan, M. A., Zabun, E., ve Tosun, O. (2022). Etüt Tokat projesi kapsamında düzenlenen destekleme ve yetiştirme kurslarının sekizinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi ve öğrenci görüşleriyle değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-14.
<https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2022.08.01.001>.

Bozbayındır, F., ve Kara, M. (2017). Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında (DYK) Karşılaşılan Sorunlar ve Öğretmen Görüşleri Temelinde Çözüm Önerileri Problems Faced at Supporting and Training Courses (STC) and Solution Suggestions According to Teacher Opinions. *Sakarya University Journal of Education*, 7 (2), 336-349.

Canlı, S. (2019). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin destekleme ve yetiştirme kurslarına yönelik görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(2), 479-501.
<http://dx.doi.org/10.30703/cije.496769>

Cooper, H., Valentine, J. C., Nye, B., ve Lindsay, J. J. (1999). Relationships between five after-school activities and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 91(2), 369-378.
<https://doi.org/10.1037/0022-0663.91.2.369>

Cosden, M., Morrison, G., Gutierrez, L., ve Brown, M. (2004). The effects of homework programs and after-school activities on school success. *Theory Into Practice*, 43(3), 220-226.

Creswell, W. J. (2007) *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*, Sage publications.

Creswell, W. J. (2017) *Araştırma deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (3. b). (Çev.E. S.B. Demir). Eğiten Kitap.

Darling, N. (2005). Participation in extracurricular activities and adolescent adjustment: Cross-sectional and longitudinal findings. *Journal Of Youth And Adolescence*, 34, 493-505.

Dietel, R. (2009). After-school programs: Finding the right dose. *Phi Delta Kappan*, 91(3), 62-64.

Dönmez, İ., Gürbüz, S. ve Tekçe, M. (2018). Destekleme ve yetiştirme kurslarının yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayanarak fırsat eşitliği açısından değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi* (ESTÜDAM Eğitim Dergisi), 3 (2), 45-58.

Duncan, G. J., Yeung, W. J., Brooks-Gunn, J., ve Smith, J. R. (1998). How much does childhood poverty affect the life chances of children?. *American Sociological Review*, 406-423.

Durlak, J. A., Weissberg, R. P., ve Pachan, M. (2010). A meta-analysis of after-school programs that seek to promote personal and social skills in children and adolescents. *American Journal Of Community Psychology*, 45, 294-309.

Durmaz, A., Özçelik, A., ve Tek, M. (2022). Öğretmenlerin Görüşleri Doğrultusunda Destekleme ve Yetiştirme Kursları. *Social Sciences Studies Journal (Sssjournal)*, 8(102), 3032-3038.

Dursun, S. ve Ugurlu, C. T. (2023). Öğretmen, Öğrenci Ve Veli Bağlamında Destekleme Ve Yetiştirme Kursları: Bir Durum Çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(11), 19-41.

Ferreira, F. H. ve Gignoux, J. (2010). Eğitimde fırsat eşitsizliği: Türkiye örneği. *TC Cumhuriyeti DPT ve Dünya Bankası Refah ve Sosyal Politika Analitik Çalışma Programı*. Çalışma Raporu, 4.

Fredricks, J. A. ve Eccles, J. S. (2006). Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes? Concurrent and longitudinal relations. *Developmental Psychology*, 42(4), 698.

Grogan, K. E., Henrich, C. C., ve Malikina, M. V. (2014). Student engagement in after-school programs, academic skills, and social competence among elementary school students. *Child Development Research*, 2014.

Halpern, R. (1999). After-school programs for low-income children: Promise and challenges. *The Future Of Children*, 81-95.

Harvey, D. (2015) *Neoliberalizmin Kısa Tarihi* (Çev. A. Onocak). Sel Yayınları.

Hurd, N. ve Deutsch, N. (2017). SEL-focused after-school programs. *The Future of Children*, 95-115.

İnan, M. ve Demir, M. (2018). Eğitimde fırsat eşitliği ve kamu politikaları: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 337-359.

İncirci, A., İlğan, A., Sirem, Ö., ve Bozkurt, S. (2017). Ortaöğretim Destekleme Ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42), 50-68.

Kataoka, S. ve Vandell D. L. (2013) Quality of Afterschool Activities and Relative Change in Adolescent Functioning Over Two Years. *Applied Developmental Science*, 17/3, 123-134, <http://dx.doi.org/10.1080/10888691.2013.804375>

Kazak, E. ve Keskin, A. (2020). Hafta içi uygulanan destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci görüşleri: Fenomenolojik bir çalışma. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 820-844.

Keskin, N. (2004). Eğitimde Reform. *Mülkiye Dergisi*, 28 (245), 125-148.

Kozikoğlu, İ., ve Özcanlı, N. (2020). Destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: Bir karma yöntem çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 280-305.

Kurnaz, H., & Kasırga, D. (2021). Destekleme ve yetiştirme kurslarına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(3), 708-725.

Mahoney, J. L., Lord, H., ve Carryl, E. (2005). An ecological analysis of after-school program participation and the development of academic performance and motivational attributes for disadvantaged children. *Child development*, 76(4), 811-825.

MEB (2014) *Millî Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi* https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/01060217_mebdesteklemeveyetistirmekurslariyonergesi.pdf

MEB (2014b) *2014-2015 Eğitim - Öğretim Yılı Örgün Ve Yaygın Eğitimi Destekleme Ve Yetiştirme kursları Yönergesi İle İlgili Sıkça Sorulan Sorular Ve Cevapları* https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02105835_kurslarlailgiliss.pdf

MEB (2014c) *Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*, <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19942&mevzuatTur=KurumVeKurulu>

MEB (2020) *2020/2021 destekleme ve yetiştirme kursları E-kılavuzu* https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_04/26003009_7b- MEB_DYK_EKLER_-_08115520_7b.pdf

MEB (2021) *2021/2022 Destekleme Ve Yetiştirme Kursları E-kılavuzu* https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_08/14121850_2021-2022_Destekleme_ve_YetiYirme_E-KYlavuzu.pdf

MEB (2022) *2022/2023 Destekleme Ve Yetiştirme Kursları E-kılavuzu* https://e-kurs.meb.gov.tr/Dosya/2022_klavuz.pdf

MEB (2023a) *2023/2024 Destekleme Ve Yetiştirme Kursları E-kılavuzu* https://e-kurs.meb.gov.tr/Dosya/2023_klavuz.pdf

MEB (2023b) *İlköğretim Ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavı Başvuru ve Uygulama Kılavuzu*, https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2023/05/IOKBS_2023.pdf

Miller, B. (2003). *Afterschool programs and educational success: Critical Hours executive summary*. Nellie Mae Education Foundation.

Nartgün, Ş. S. ve Dilekçi, Ü. (2016). Eğitimi Destekleme Ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Öğrenci Ve Öğretmen Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(4), 537-564. doi:10.14527/kuey.2016.021

Özer, B., Doğan, S. ve Çetin, İ. (2022). Taşınmalı eğitim veren devlet ortaokullarında destekleme ve yetiştirme kursları. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (33), 176-196.

Posner, J. K., ve Vandell, D. L. (1994). Low-income children's after-school care: Are there beneficial effects of after-school programs?. *Child development*, 65(2), 440-456.

Sarıca, R. (2019). Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına (Dyk) Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(221), 91-122.

Shernoff, D. J. (2010). Engagement in after-school programs as a predictor of social competence and academic performance. *American Journal Of Community Psychology*, 45, 325-337.

Timur, S., Kahraman, S., Timur, B., & İşseven, A. (2020). Destekleme ve yetiştirme kurslarına (DYK) ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 194-206.

Topcu, İ., & Ersoy, M. (2019). MEB destekleme ve yetiştirme kurslarının öğretmen görüşleri kapsamında değerlendirilmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 61-75.

Topçu, H. ve Dikici, R. (2020). Örgün ve yaygın eğitimi destekleme ve yetiştirme kurslarına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-28.

Tuna, A., Biber, A. Ç. , Polat, A. C., Altınok, F. ve Küçüköğlü, U. (2017). Ortaokullarda Uygulanan Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına Dair Öğrenci Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 103-119 .

Türküresin, E. H. (2018). Destekleme ve yetiştirme kurslarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. Kütahya İli Örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 73-85.

Ünsal, S.ve Korkmaz, F. (2016). Destekleme ve yetiştirme kurslarının işlevlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2).

Weiss, H. B., Little, P. M., ve Bouffard, S. M. (2005). More than just being there: balancing the participation equation. *New Directions for Youth Development*, (105), 15-31.

Weitzman, B. C., Mijanovich, T., Silver, D., ve Brazill, C. (2008). If you build it, will they come? Estimating unmet demand for after-school programs in America's distressed cities. *Youth & Society*, 40(1), 3-34.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.